

Täysistunto

Tiistai 12.5.2020 klo 13.59—19.01

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ravitsemisyriyten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä

Hallituksen esitys HE 67/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

15.31 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikainen muuttaminen ja ravitsemusliikkeiden sulkeminen asiakkailta tarkoitti erittäin merkittävää puuttumista elinkeinopauteen ja omaisuudensuojaan. Poikkeuksellinen laki oli kuitenkin välttämätön koronaepidemian leviämisen ehkäisemiseksi ja hidastamiseksi. Lakimuutoksen yhteydessä eduskunta edellytti rajoitustoimien kohteeksi joutuneille ravintoloille kohtuullisten kustannusten kompensointia ja vaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä. Perustuslakivaliokunta ja talousvaliokunta pitivät tätä tärkeänä, kun ne arvioivat rajoituksen oikeasuhtaisuutta. Rajoitus tuli voimaan erittäin nopeasti, ja rajoitukset olivat erittäin merkittäviä siitä huolimatta, että ulosmyynti eli niin sanottu take away -myynti edelleen oli sallittua.

Työ- ja elinkeinoministeriössä ryhdyttiin välittömästi valmistelevaan esitystä kompensointimalliksi yhdessä valtiovarainministeriön kanssa. Työtä on tehty taukoamatta. Uudenlainen hyvitysmalli ei kuitenkaan lakiteknisesti ole sieltä helpoimmasta päästä. Lisäksi kompensoinnin käytännön toteuttaminen on vaatinut pohdintaa. Tällaisia esityksiä Suomessa ei aiemmin ole tehty. Valmistelun tavoitteena on ollut se, että malli olisi yritysten näkökulmasta mahdollisimman helppo ja hyvitys olisi maksettavissa nopeasti siihen oikeutetuille yrityksille. Tästä syystä mallissa hyödynnetään viranomaisilla olevia tietoja, muun muassa Verohallinnon tietoja. Laskentamallista on pyritty tekemään mahdollisimman yksinkertainen ja selkeä. Lisäksi on jouduttu pohtimaan, miten malli sitten toteutetaan käytännössä. Tukiviranomaisten resurssit ovat tällä hetkellä jo äärirajoilla.

Tämä hallituksen esittämä malli on kaksiosainen. Ensiksi tällä halutaan tukea työllistämistä, ja toiseksi malli kanavoi kohtuullisen kompensoinnin ravintolayrityksille.

Ensimmäinen osa mallista ei suoraan liity eduskunnan edellyttämään kompensointiin, mutta se lieventää rajoitusten vaikutuksia sekä alan elinkeinonharjoittajille että työntekijöille tukemalla ravintola-alan työllistämistä. Suuri osa ravintola-alalla työskentelevistä ihmisistä on ollut koronaepidemiasta johtuen lomautettuna. Nyt, kun rajoituksia aletaan hil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

jälleen purkaa, on tärkeää samalla varmistaa, että yrityksillä on kykyä myös työllistää toiminnan käynnistyessä uudelleen.

Tämä työllistämiseen liittyvä tuki myönnettäisiin yritykselle hakemuksesta. Tuen määrä olisi 1 000 euroa työntekijää kohden. Edellytyksenä tuen myöntämiselle olisi se, että yrityksen maksama palkkasumma työntekijälle rajoituksen päättymisen jälkeisen kolmen kuukauden aikana on yhteensä vähintään 2 500 euroa. Näin yrityksen ei ole aivan välttämätöntä avata liikettä välittömästi näiden rajoitusten poistuttua kesäkuun alussa, jos se ei ole tuolloin liiketaloudellisesti vielä kannattavaa. Tukea myönnetään enimmillään siitä ko-koaikaisia työntekijöitä vastaavasta määrästä, joka työskenteli yrityksessä ennen kriisin alkua. Lisäksi tukea voidaan myöntää yritykselle enimmillään 800 henkilöstä. Myös yrityksen saamat mahdolliset muut tuet voivat vaikuttaa lopulliseen tuen määrään. Työllistämistuki toteutetaan Suomen puitetukiohjelman mukaisena tukena, jonka komissio on hyväksynyt, ja näin ollen tukea on mahdollista myöntää enintään 800 000 euroa. Kustannusvaikutus tällä työllistämistuella on noin 40 miljoonaa euroa. Summa on arvioitu 40 000 työllisen mukaan.

Esityksen toinen osa liittyy eduskunnan edellyttämään toiminnan rajoitusten kohtuulliseen hyvittämiseen. Tarkoituksena on tukea ravitsemisyriksen mahdollisuuksia hoitaa juoksevia, joustamattomia kustannuksia. Kohtuullisen hyvityksen määrä lasketaan toiminnassa tapahtuneiden muutosten perusteella, ja hyvitystä on mahdollista saada rajoituksen voimassaolopäiviltä eli 4. päivä huhtikuuta alkaen toukokuun loppuun saakka. Hyvityksen määrään vaikuttaa suoraan se, kuinka paljon yrityksen myynti on laskenut. Yritykselle kompensoidaan kustannuksia, joita se ei ole voinut sopeuttaa lakisääteisestä rajoituksesta aiheutuneeseen muutokseen. Kyse on siis joustamattomista mutta jatkuvasti yritykselle kertyvistä kustannuksista, ei siis ainehankinnoista tai palkoista eikä investoinneista. Tämä hyvitys suoritettaisiin pääosin hakemuksetta joukkomaksatuksena yrityskohtaisten arvonlisäverotietojen perusteella. Haluan tässä vielä korostaa, että tämä on tämän hyvityksen keskeinen elementti. Yritykset saisivat hyvityksen suoraan tililleen mahdollisimman nopeasti ja ilman hakemista. Se määräytyisi yrityksen myynnin muutoksesta yksittäisenä kuukautena. Hyvitystä saisivat vain ne yritykset, joiden huhtikuun 2020 myynti oli pienempi kuin tammi—helmikuun keskimyynti. Kohtuullisena hyvityksenä suoritettaisiin enintään 15 prosenttia myynnin laskusta.

Keskustelua on hallituksen esityksen antamisen jälkeen käyty siitä, miksi hyvityksessä hyödynnetään vertailuajankohtana tammi—helmikuun keskimyyntiä. Samaa keskustelua ja pohdintaa kävivät valmistelun yhteydessä myös eri ministeriöiden virkamiehet. Lopulta vertailuajankohdaksi valikoitui tammi—helmikuun 2020 keskimyynti erityisesti siksi, että ravintola-alalla muutokset tapahtuvat hyvin nopeasti: uusia toimijoita tulee ja vanhoja häviää nopeasti. Mikäli vertailuajankohtaa olisi haettu vaikkapa vuoden takaa, moni ravintolayrittäjä olisi jäänyt tuen ulkopuolelle yksinkertaisesti siitä syystä, ettei kyseistä ravintolaa ollut tuolloin vielä olemassakaan. Samoin voi todeta toisinpäin: tuki olisi voinut mennä väärään osoitteeseen niiden ravintoloiden osalta, jotka ovat supistaneet toimintaansa esimerkiksi vuodenvaihteessa. Varmuus yrityksen toiminnasta ja sen laajuudesta heikkenee sitä enemmän, mitä kauempana tämä vertailuajankohta on. Tarkoituksena on näin varmistaa, että tässä automaattisessa joukkomaksatuksessa hyvitystä maksetaan aidosti toiminnassa oleville yrityksille ja mahdollisimman laajalle joukolle.

Ravitsemisliikkeiden koko ja liiketoiminnan laajuus alalla vaihtelevat hyvin paljon. Hyvityksen määrä vaihtelee siten merkittävästi, koska se määräytyy toiminnan laajuuden mu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

kaan. Enimmillään hyvityksen määrä olisi 500 000 euroa. Malliin sisältyy enimmäismäärän lisäksi myös leikkuri. Yrityksille, joilla tammi—helmikuun keskimyynti on yli miljoona euroa, hyvityksen määrä lasketaan 15 prosentin sijasta 5 prosentin mukaan miljoona euroa ylittävältä osalta. Hyvitys maksetaan yksittäisille yrityksille riippumatta niiden omistajajärjestelyistä. Tästä poikkeaminen olisi ongelmallista yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Tämän leikkurin ja liikevaihtorajojen johdosta suuret alan toimijat, joilla on esimerkiksi useita kymmeniä ravintoloita, saavat suhteessa vähemmän kuin pienet toimijat. Leikkurin ja liikevaihtorajojen tarkoituksena on varmistaa se, etteivät hyvitysmäärät nouse suurten toimijoiden kohdalla kohtuuttoman suuriksi. Lisäksi kaikkein suurimmilla toimijoilla on enemmän sitä neuvotteluvoimaa muun muassa joustamattomien kustannusten alentamiseksi.

On tärkeää huomata, että nyt käsittelyssä oleva esitys ei ole ravintolasektorille osoitettavaa yleistä tukea. Sen taustalla on lailla säädetty rajoitus ja rajoituksen yhteydessä eduskunnan ilmaisema tahto. Näin ollen ne ravitsemusliikkeet, jotka eivät ole rajoituksen piirissä, eivät voi saada tämän lain mukaista hyvitystä tai tukea uudelleentyöllistämiseen siitä huolimatta, että ne olisivat kuitenkin kärsineet koronaepidemian takia. Tällä tarkoitetaan ulkopuolisilta suljettuja ravintoloita, kuten henkilöstöravintoloita.

Hyvitys suoritetaan vain niille yrityksille, jotka ovat maksaneet veronsa eli hoitaneet alv-velvoitteensa, ja työllistymistuki pohjautuu verottajalle ilmoitettuihin palkkatietoihin. Hyvitys suoritetaan yrityksen verottajalle ilmoittamalle tilille samaan tapaan kuin esimerkiksi veronpalautukset. Kyse on suorituksesta, joka määräytyy yhdenmukaisella tavalla kaikille rajoituksen piirissä oleville yrityksille.

Hyvityksen kokonaismäärä riippuisi siis todellisuudessa tapahtuneesta myynnin laskusta. Lisäksi tuesta vähennettäisiin mahdolliset koronaperusteiset tuet, jotka on saatu ely-keskuksista tai Business Finlandilta. Toiminnan rajoituksista annettavan hyvityksen kustannusvaikutukseksi arvioidaan kokonaisuudessaan noin 83 miljoonaa euroa yhteensä kahdelta kuukaudelta.

Tämän toimeenpano säädettäisiin työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallinto-keskuksen eli niin sanotun KEHA-keskuksen tehtäväksi, ja valmistelua onkin tehty tiiviissä yhteistyössä valtiovarainministeriön, Verohallinnon ja KEHA-keskuksen kanssa.

Tavoitteenamme on siis yhtäältä kohtuullisesti hyvittää rajoitustoimia eduskunnan edellyttämällä tavalla sekä toisaalta kannustaa yrityksiä sitten avautuessaan työllistämään. Tällä mallilla voimme tukea yritysten lisäksi sitä, että mahdollisimman moni koronavirusepidemian takia lomautettu tai irtisanottu voisi palata töihin.

Koska tämä hallituksen esitys on annettu eduskunnan vaatimuksesta, pidän erityisen tärkeänä sitä, että se myös lopulta vastaa eduskunnan tahtoa sekä kiellon aiheuttamien menestysten kohtuullisesta kompensatiosta että vaikutuksia lieventävistä järjestelyistä. Tältä osin esitystä käydään varmasti huolella läpi talousvaliokunnassa hyvässä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

15.44 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esittämä tuki ravitsemisyrittäjille on todellakin, niin kuin ministeri sanoi, eduskunnan edellyttämä ja ehdottomasti tarpeellinen, mutta tukeen varattu määräraha on liian alhainen tuohon tarpeeseen nähden. Tuen kohdentamisessa on omat puutteensa, ja siinä ei kattavasti huomioida erilaisten yritysten tarpeita. Mutta, niin kuin ministeri tuossa totesi, eduskunnassa on toivetta tehdä muutoksia näihin muutamiin kohtiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Ravintolat ja kahvilat siis suljettiin hallituksen päätöksellä, ja siksi on tärkeää korvata tästä aiheutuvat menetykset näille ravitsemisalan yrittäjille. Ravitsemisyrietykset ovat myös erittäin merkittäviä työllistäjiä, ja valtiovallan tulee siksi tällä tuella pyrkiä kaikin tavoin säilyttämään alan työpaikat ja auttamaan myöskin näitä yrityksiä pahimman kriisin yli. Pidänkin tärkeänä, että tässä tuessa on otettu nimenomaan tämä työllistämisenäkökulma esille ja sitten toisena osana tämä kohtuullinen hyvitys.

Kristillisdemokraatit tulee omassa vaihtoehdossaan, lisätalousarvioaloitteessaan, esittämään tuon tuen nostamista 250 miljoonaan euroon ja myöskin sitä, että noita myöntämisperusteita laajennettaisiin niin, että voitaisiin huomioida paremmin erityyppisiä yrityksiä. Hallituksen esityksessä ravitsemisyrietyksille maksetaan hyvitystä rajoitusten alaisilta kausilta myynnin muutoksiin perusten niille, joiden huhtikuun 2020 myynti on ollut pienempi kuin tammi—helmikuun 2020 keskimyynti.

Suomessa on hyvin lukuisia erilaisia kausiravintoloita ja myöskin pitopalveluyrietyksiä, joilla on jatkuvia kiinteitä kuluja vuokratiloista ja joilla ei kuitenkaan välttämättä juurikaan kerry myyntiä alkuvuodesta ja jotka ovat sitten myöskin menettäneet kevään myynnin, ja samalla näkymät tulevan kesänkin osalta saattavat olla varsin heikot. Siksi eduskunnassa tulee tutkia, olisiko tätä tukea mahdollista jakaa alkuvuoden keskimyynnin sijaan esimerkiksi katsomalla, millä tavalla vastaava ajankohta oli edellisenä vuonna, tai sitten esimerkiksi koko viime vuoden keskimyynnin perusteella, jolloinka tällaiset erityyppiset kausivaihtelut tulisi paremmin huomioitua.

Leikkuri- ja liikevaihtorajoja varmasti eduskunnassa tullaan vielä tarkastelemaan. On todellakin tärkeää huomioida se, että ravitsemisalan yrietykset ovat pystyneet kuitenkin tiukassa tilanteessa kehittämään liiketoimintaa ja säilyttämään osan mynnistään. Toivon mukaan tästä aktiivisuudesta ei toisaalta sitten myöskään rangaista.

Ministeri mainitsikin, minkä tähden nämä henkilöstöravintolayrietykset eivät pysty olemaan mukana tässä tuessa, vaikka tiedämme, [Puhemies koputtaa] että myöskin nämä ravintolat ovat liikevaihdossaan runsaasti kärsineet.

15.47 Pasi Kivisaari kesk: Kunnioitettu puhemies! Ravintoloiden myynti on romahtanut, ja työntekijät on jouduttu pääosin lomauttamaan, samalla vuokrat ja monet muut kulut on kuitenkin hoidettava. Lähetekeskustelussa on siis todella tärkeä hallituksen esitys ravitsemisyrietysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä.

Esitys uudelleentyöllistämisen tukemisesta on hyvä ja perusteltu. Sen sijaan esitys toiminnan rajoitusten hyvittämisestä on mielestäni ongelmallinen. Siinä ehdotetaan siis, että hyvitys maksettaisiin suhteessa myynnin muutokseen, mutta vertailukohtana esitetään käytettävän vuoden 2020 tammi- ja helmikuun tilannetta. Ravintoloiden myynti on vahvasti kausiriippuvaista, joten mielestäni paljon parempi olisi verrata tilannetta vuoden takaiseen. Tässä kohtaa mielestäni tarvitsemme säätöä.

Puhemies! Suomeen perustetaan vuodessa yli tuhat uutta ravintolaa. Myös näillä ravintoloilla, joilla ei ole ollut myyntiä tammikuussa tai vuosi sitten tai joilla tilanne on jostain muusta syystä oleellisesti muuttunut, tulisi olla mahdollisuus tukeen. Tuon tuen määrittäminen ei mielestäni ole mahdoton tehtävä. On myös hyvä tiedostaa, että Suomi on kausiravintoloiden luvattu maa, mistä esimerkkeinä vaikkapa laiva- tai tanssilavaravintolat — korona koskee myös heitä, myös heidän pajatonsa on tyhjentynyt.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Kompensaatiojärjestelyn pitää olla sujuva, jotta yritysten kassoihin saadaan nopeasti rahaa. Tätä puoltaa tuen perustuminen olemassa oleviin tietoihin. Mikäli tietoja ei jostain syystä ole olemassa, nyt esimerkiksi vaikka uusien ravintoloiden kohdalla, lienee kuitenkin mahdollista tehdä tarkempi arviointi vaikka sitten hitaammassa aikataulussa.

Puhemies! Täydellistä tukimekanismia voidaan tuskin luoda, eikä voi olla niinkään, että valtiolla on loputtomasti piikki auki tai kaikki tappiot korvataan täysimääräisenä. On kuitenkin pyrittävä siihen, että terveet yritykset autetaan tämän kriisin yli. Kannan erityistä huolta niistä ravintoloista, jotka ovat panostaneet tähän kevääseen mutta eivät koronan takia koskaan päässeet näyttämään panostustensa [Puhemies koputtaa] toimivuutta.

Puhemies! Hallituksella on ilmeisesti huomenna keskustelu yleistuesta. Toivon sille todellakin menestystä. Ravintolat ovat pulassa mutta niin ovat monet muutkin alat.

15.50 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan hyvityksen laskentaperusteiksi vuoden 2020 tammi- ja helmikuun euromääräisten myyntien keskiarvoa ja sen vertaamista vuoden 2020 huhtikuun myyntiin. Tämä laskentatapa ei riittävällä tavalla huomioi kausivaihtelua, joka on alalle tyypillistä. Hyvin monella ravintolalla tammi- ja helmikuun myynti on huhtikuuta pienempää normaaleina vuosina. Poikkeusoloilla on maaliskuuhuhtikuun lisäksi dramaattinen vaikutus myös toukokuun myyntiin, joka olisi normaalioloissa vuoden tärkeimpiä kuukausia monille ravintoloille sisältäen esimerkiksi hyvin suositut ravintolapäivät vapun ja äitienpäivän sekä monet kevään juhlat, valmistujaiset ja yritystapahtumat. Toukokuulle osuu myös koulujen päättymisen ja lakkauspäivä, joka normaalioloissa olisi hyvin vilkas ravintolapäivä.

Arvoisa puhemies! Kuuntelin hyvin tarkkaan ministerin perustelut liittyen siihen, että ravintola-alalla yritysten alalle ilmaantuminen ja siltä poistuminen on kovin ripeätahtista, ja siinä mielessä on selvää tietysti, että täysin oikeudenmukaista hyvityksiperustetta ei ilmeisesti ole. Toivoisin kuitenkin, että tätä asiaa voitaisiin talousvaliokunnassa tarkastella laajasti, ja uskon, että sieltä löytyy järkeviä ajatuksia tähän liittyen. Joka tapauksessa esitetty hyvityksiperusteen laskemistapa on valtaosalle liiketoimintansa vakiinnuttaneista ravintoloista epäreilu. Paljon oikeudenmukaisempaa olisi verrata toteutunutta myyntiä kokonaisuudessaan viime vuoden vastaavaan ajankohtaan ja sisällyttää siihen vertailuun myös koko se aika, jonka ravintolat ovat valtioneuvoston päätöksellä suljettuina, tällä tietämällä ainakin vuoden 2020 toukokuun loppuun asti.

15.53 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! On tärkeää kiittää, kun on sen paikka, ja tunnustaa virheet, jotta ne voidaan korjata, kun on sen paikka. Terveiden suojelussa on tähän asti onnistuttu lähes kaikkia maita paremmin siitäkin huolimatta, että kriisi on tuonut esiin useiden hallituskausien aikana syntyneitä ongelmia hallintokoneistossa. Kiitos tästä kuuluu ohjeita noudattaville ihmisille, terveydenhuollon työntekijöille ja hallitukselle sekä STM:n vastuuministereille, jotka ovat tuoneet oikeita asioita oikeaan aikaan eduskunnan päätettäväksi.

Sen sijaan yritystuissa kiire on aiheuttanut ongelmia, joihin jokainen tässä salissa on osasyysllinen. Koska yrityksillä oli kiire saada tukea, esitti hallitus jo olemassa olevien kehittämistukien käyttämistä. Kokoomuksen vaatimuksen mukaisesti tukia päätettiin kasvattaa, ja vaikka ne eduskunnassa peräti viisinkertaistettiin hallituksen esityksestä, jättivät perussuomalaiset vastalauseen, jossa he halusivat nimenomaan kehittämistukia vielä satoja miljoonia lisää. No, nyt kaikki ovat todenneet, etteivät kehittämistuet toimi akuutteina krii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

situkina, ja meillä on toista kertaa tilanne, jossa eduskunta harkitsee isoja muutoksia vauhdilla eduskunnalle tuotuun yritystukiesitykseen. Tällä kertaa kuitenkin tiedämme, että tuki tulee kohdistumaan vain sellaisille yrityksille, jotka sitä kipeästi tarvitsevat. Valitettavasti uhkana on, että iso osa ravintoloista on jäämässä silti kokonaan tuen ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Kiire aiheuttaa ongelmia. Mikäli järjestelmästä haluttaisiin täysin oikeudenmukainen, pitäisi jokainen hakemus käsitellä ajan kanssa. Sellaiseen ei ole mahdollisuutta, koska yritysten kassanpohja näkyy jo. Ratkaisuksi on keksitty kätevä tapa hoitaa asiaa pääosin automaattisesti alkuvuoden tuloja korona-ajan tuloihin vertaillen, mutta sesonkiluonteisella ravintola-alalla tämä ei toimi. Moni yritys on tehnyt hiljaisen alkuvuoden remonttia ja moni pienyrittäjä pitänyt siinä lomansa. Toivonkin, että vertailukohdaksi voitaisiin ottaa 12 kuukauden toiminta, joka sekään ei ole täydellinen mutta vähiten ongelmallinen ja pääosin kuitenkin automaattisesti käsiteltävä. Erikseen käsiteltäisiin sitten ne hakemukset, joissa ravintola on perustettu vuoden 2019 tai vuoden 2020 aikana. Näin toimimalla voitaisiin avustukset saada liikkeelle kohtuullisessa ajassa, vaikka kaikki muutokset valitettavasti hidastavatkin käsittelyä. Kehittämistukia taas ei pitäisi vähentää muista tuista, koska ne on pakko käyttää kehittämistoimiin.

15.55 Mirka Soinikoski vihr: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys on äärimmäisen tarpeellinen ja toivottu tukipaketti ravitsemusyrityksille. Kuten tiedämme, lakisääteinen toiminnan rajoittaminen on vaikuttanut todella voimakkaasti kyseisten yritysten liiketoimintaan. Monilla myynti loppui kuin seinään jo maaliskuussa, osa on pystynyt pitämään toimintansa osittain käynnissä koronan aiheuttamia rajoituksia noudattaen.

Esitetty tukimalli koostuu kahdesta osasta: Ensinnäkin ravitsemusyrityksellä on mahdollisuus hakea tukea työntekijöiden työllistämiseen yrityksen toiminnan uudelleen käynnistyessä. Toisekseen esityksellä hyvitetään ja lievennetään aukiolorajoitusten vaikutuksia, kuten eduskunta on edellyttänyt. Esityksen tarkoituksena on tukea ravitsemusyrityksen kykyä hoitaa pysyviä, joustamattomia kustannuksia poikkeusaikana ja pyrkiä pitämään mahdollisimman moni alan yritys tolvillaan.

Arvoisa puhemies! Ihmisten terveyden suojelemisen ohella työpaikkojen pelastaminen ja toimeentulon turvaaminen ovat hallituksen keskeisiä tehtäviä kriisin aikana. Emme vielä tiedä, kuinka kauan ja millaisina poikkeusolot jatkuvat. Siksi meidän on tehtävä kaikkemme helpottaaksemme korona-ajan liiketoimintaa kahviloissa ja ravintoloissa. Poikkeuslainsäädäntö ei saa estää uusien ideoiden tai toimivien konseptien toteuttamista.

Myös Hämeessä pienyrittäjiltä on tullut paljon huolestuneita viestejä siitä, että tukitoimet keskittyvät liiaksi isoille toimijoille. Pelko siitä, että alueellisesti rajatut tukieurot valuvat isoille ketjuille eivätkä paikallisille yrittäjille, on otettava tosissaan, ja tähän on yhdessä löydettävä tasapuolinen ja oikeudenmukainen ratkaisu.

Esityksen mukainen huhtikuun liikevaihdon vertaaminen tammi—helmikuun liikevaihtoon on saanut laajaa kritiikkiä. Kuten tiedämme, alalla kiireisintä sesonkia ovat juuri kevät ja alkukesä. On ehdotettu, että liikevaihtoa verrataan edellisen vuoden keskiarvoiseen kuukausimyyntiin, ja tätä olisi syytä harkita vielä uudelleen. Erikseen ratkaistavana on esimerkiksi alkuvuodesta 20 aloittaneiden yritysten tai vain sesonkiaikaan auki olevien yritysten vertailujakson valinta.

Arvoisa puhemies! Korona on nostanut taas esiin alkoholilainsäädännön ongelmakohdat. Ravintolasta voi ostaa alkoholijuomia mukaan vain, jos ravintolalla on oma erillinen myyntitila tuotteiden myynnille. Verkosta taas ei voi tilata kotiin juomia esimerkiksi koti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

maisista pienpanimoista, mutta sen sijaan ulkomaisista panimoista nettitilauksia voi tehdä. Viinin ulosmyynnin vapauttaminen parantaisi monen ravitsemusyrityksen tukalaa tilannetta. Ravintolat myyvät asiakkaille ruokaa mukaan vietäväksi. Näin ollen ruokajuoman myynti ulos turvaisi ravintoloiden ja panimoiden työpaikkoja myös poikkeusaikana.

Arvoisa puhemies! Nostaisin myös esiin hallituksen hyvät linjaukset harmaan talouden toimijoiden rajaamisesta tuen ulkopuolelle. Kustannushyvitys maksetaan verottajan alv-tietojen tai muuten luotettavaksi todennettujen tietojen pohjalta, ja työllistämistuki perustuu verottajalle ilmoitettuihin palkkatietoihin. [Puhemies koputtaa] Valvonnassa hyödynnetään tietoja muun muassa veronmaksuhäiriöistä. On ensisijaisen tärkeää, etteivät tukitoimet valu harmaan talouden toimijoille tai runsaina osinkoina niitä jakaville, vaan että nämä eurot kohdennetaan niitä eniten tarvitseville.

15.58 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Kuten olemme täällä keskustelleet, koronaviruksen iskenyt erittäin rajusti erityisesti palvelualojen yrityksiin ja niistä varsinkin ravintoloihin. Ravintoloiden tilanne on siinä mielessä vielä poikkeuksellinen, että ne on pakotettu sulkemaan ovensa erillisellä lainsäädännöllä, joka tässä talossa on hyväksytty, ja samalla myös näiden yritysten ja yrittäjien elinkeinovapautta on rajoitettu, eli kyseessä on erittäin poikkeuksellinen menettely myös tässä maassa.

Eduskunta hyväksyi tuon lainsäädännön yhteydessä myös selkeät lausumat, jotka ovat velvoittaneet hallitusta tämän esityksen valmistelussa yrittäjien hädän lieventämiseen, jonka lisäksi myös perustuslakivaliokunta omassa lausunnossaan piti välttämättömänä, että lailla säädetään sekä kiellon aiheuttamien menetysten kohtuullisesta kompensoimisesta että vaikutuksia lieventävistä järjestelyistä elinkeinonharjoittajille. Nämä ohjeet ovat hyvin selkeät, mitä maan hallitus on eduskunnalta saanut.

Herra puhemies! Nyt se olennainen kysymys tässä kohtaa kuuluu, vastaako tämä hallituksen esitys, mitä me nyt käsittelemme, niitä reunaehtoja, mitä eduskunta on Suomen hallitukselta edellyttänyt. Ei vastaa. Tätä hallituksen mallia ei voi pitää kohtuullisena kompensointina yrityksille, joiden liikevaihto on pudonnut erittäin rajusti. Tämä 123 miljoonan euron tukipaketti kaikkine niine valuvikoineen, mitä tässä salissa on tuotu esille, ei vastaa sitä, mitä eduskunta yksimielisesti tätä edellistä lakia hyväksyessään tässä salissa päätti.

Herra puhemies! Olemme esittäneet tänään tässä salissa, että tätä tuen tasoa korotettaisiin 300 miljoonaan euroon. Samalla näitä tuen myöntöperusteita on välttämätöntä muuttaa niin, että mikäli yrittäjä on saanut tukea Business Finlandin tai ely-keskuksen kautta aikaisemmin, niin nämä tuet eivät vaikuta vastaavasti tämän ravintolatuen myöntämisperusteisiin. On myös sanomattakin selvää, että tässä tilanteessa esimerkiksi viinien ulosmyynti tulisi sallia ravintoloille, ja oikeastaan kysyisin ministeriltä, miten hän tähän asiaan suhtautuu.

Herra puhemies! Täällä on myös tuotu esille tämä tuen vertailuajankohdan järjettömyys eli se, kun tätä verrataan nyt tähän tammi—helmikuun myyntiin. Ensinnäkin tuo rajausta sulkee ulkopuolelle kausiravintolat, jotka ovat usein auki esimerkiksi huhtikuusta syyskuulle. Erittäin moni kausiyritys kokee tämän epäoikeudenmukaisena. Tämä tuki ei ota heidän tarpeita huomioon, ja se pitää täysin paikkansa. Lisäksi alkuvuosi on käytännössä koko vuoden hiljaisinta aikaa liiketoiminnassa, ja se ei todella kuvaa sitä tilannetta, mikä yrityksillä on kevään osalta ollut.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Herra puhemies! Uskon ja toivon, että talousvaliokunta tarttuu jämerästi tähän esitykseen ja tekee [Puhemies koputtaa] ne välttämättömät muutokset, jotta yritykset saavat pikaisesti apua.

16.02 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Aluksi pitää tuohon edustaja Saramon puheenvuoroon — hän kerkesi just lähteä — sanoa se, että hänen mielestään näyttää siltä, että kun hallitus onnistuu jossain asiassa, niin se on hallituksen hyvyttä, ja kun hallitus epäonnistuu jossain asiassa, niin se on sitten muiden syy. [Aki Lindén: Niinhän se aina on!]

Se, että ravintolat jouduttiin sulkemaan, ei ole yrittäjien vika. Ravitsemusliiketoimintaa on rajoitettu voimakkaasti lainsäädännöllä, sillä ravintolat, kahvilat ja anniskelupaikat on pidettävä suljettuina asiakkailta koko maassa 4.4.—31.5.20, ja todellinen tulovirtahan on katkennut käytännössä jo 14.3.20. On mielestäni oikeusvaltion arvojen mukaista, että syytöntä, hätään joutunutta tuetaan — tässä tapauksessa ravintoloita.

Työ- ja elinkeinoministeriössä pitkään valmistelussa olleessa mallissa hyvää on ehdotomasti se, että tappioiden hyvittäminen jaetaan automaattisesti verotietojen pohjalta. Huonoa taas minusta on lyhyt ja vuodenvaihteen jälkeen sijoittuva vertailuajankohta sekä ehdot, joiden mukaan hyvityksen määrästä vähennetään jo mahdolliset ely-keskukselta tai Business Finlandilta saadut tuet eli liiketoiminnan kehitykseen annettu rahoitus. Koska ely-keskuksen ja Business Finlandin tukia ei saa käyttää esimerkiksi kiinteiden kulujen maksuun, raaka-aineisiin tai investointilainojen lyhennyksiin vaan pelkästään uusien liiketoimintojen kehittämiseen, on selvää, että kehittämishankkeita tullaan ajamaan alas, jotta ravintola-alan toimijat saavat haettua uutta tukea kiinteiden kulujen kattamiseksi. Tuot ovat näin ollen toisensa poissulkevia, vaikka ne on suunnattu aivan eri tarpeisiin. Miksi ja millä perusteella jo myönnetty kehittämistuki vähennetään mahdollisesta ravintoloiden tukisummasta?

Kysyisin tässä samassa yhteydessä ministeriltä myös, miten muiden matkailualan toimijoiden liiketoiminta turvataan, sillä ravintolat eivät kuitenkaan ole ainoita, jotka kärsivät liiketoiminnan rajoittamisesta. Matkustus- ja kokoontumisrajoitukset käytännössä kieltävät esimerkiksi matkatoimistoja ja hotellialan yrityksiä harjoittamasta elinkeinoaan. Matkailuala tulee kärsimään koronan vaikutuksista todennäköisesti pisimpään, sillä ministeri Ohisaloon mukaan vapaa-ajan matkustus Suomen rajojen ulkopuolelle avataan vasta viimeisenä.

16.04 Jenna Simula ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ravitsemusyritysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä on monia epäkohtia. Yksi merkittävimmistä on se, että tukia myönnettäisiin tammi—helmikuun myynnin perusteella. Kuten hyvin tiedetään, tammi—helmikuussa ravintoloissa on hiljaista kuin huopatossutehtaalla, pois lukien esimerkiksi Lapin sesonkimatkailukohdet. Varsinainen sesonki alkaa juuri näin toukokuussa, kun terasseja aukaistaan, on vappu, äitienpäivä ja valmistumisjuhla. Olisi vähintäänkin kohtuullista ja reilua, että tuki myönnettäisiin edellisen vuoden vastaavan ajan myyntiin verrattuna, jolloin kuukaudet olisivat vertailukelpoisia keskenään.

Toinen huomiota vaativa asia on pienpanimoiden ja alkoholin myynnillä pääosin tuloksensa tekevien ravitsemusliikkeiden ahdinko, jota ei ole otettu lainkaan huomioon kriisin aikana. Ravintoloiden sulkupäätöksen kanssa samaan aikaan olisi pitänyt linjata myös höllyennyksiä alkoholin ulosmyyntiin ravintoloista. Lisäksi pienpanimoille olisi pitänyt antaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

etämyyntioikeus, koska ravintolat ovat suurelle osalle pienpanimoista tärkein yksittäinen myyntikanava. Toimiala on Suomessa varsin uusi, ja tällä hetkellä toiminnassa on 106 pienpanimoa, joista suurin osa on perustettu tällä vuosikymmenellä. Kuluttajat ovat pikkuhiljaa löytäneet suomalaiset käsityöläispanimotuotteet, mutta niiden saatavuus on nykyisen tilanteen vuoksi heikentynyt merkittävästi, ja koko pienpanimokulttuuri on uhattuna koronakriisin vuoksi. Tämä on herättänyt huolta myös hallituksen riveissä, mutta toimenpiteitä ei näy. Toivoisin vähemmän puhetta ja enemmän tekoja.

Esityksestä huomaa, että se on valmisteltu kiireessä, vaikka ravintoloille koituvat ongelmat ovat olleet tiedossa jo sulkupäätöksiä suunniteltaessa. On varsin epätavallista, että hallitus jopa odottaa eduskunnan tekevän muutoksia ja siten kiistanalaisen tukipaketin vastuuta ja ratkaisuja suurimpiin kysymyksiin säilytetään koko eduskunnalle. Sekä myöntöperusteita että tukisumman suuruutta on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti uudelleen. Valitettavasti tuki tulee liian myöhään, väliaikaista lainsäädäntöä alkoholin ulosmyynnin mahdollistamiseksi ei ole tehty, ja näistä vastuu kuuluu eittämättä hallitukselle.

Arvoisa puhemies! Hieman vähemmälle huomiolle ravintolakeskustelussa on jäänyt se, miten koko tuotantoketju aina alkutuottajaa myöten on kärsinyt ravintoloiden toiminnan rajoittamisesta. Kun yrittäjän liiketoiminta on esimerkiksi perunan viljely ja myynti, sitä on hankala nopeasti muuksi muuttaa, ja suurtalouskeittiöihin normaalisti menevä tavara jää varastoon.

Hallitus epäonnistui yritystukien antamisessa rajusti, ja tuki valui kriisinkin keskellä toimeentulevien yritysten ja some-yrittäjien taskuihin. Samaan aikaan niin ravintolayrittäjät kuin ruuantuottajat kamppailevat edelleen tilanteesta aiheutuneiden ongelmien kanssa.

16.07 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Koronakriisi on vaikuttanut yrittäjien ja yritysten tilanteeseen Suomessa radikaalisti ja hyvin laajasti. Erityisesti matkailu- ja ravintola-ala on kärsinyt. Hallituksen päätös rajoittaa elinkeinovapautta nimenomaisesti ravintoloiden osalta on erityisellä tavalla vahingoittanut ravintolaliiketoimintaa. Se on tässä salissa kuultu tänään jo monta kertaa, ja se on ihan totta. Hallituksen päätös on kuitenkin ymmärrettävä, sillä tällä valitulla linjalla turvattiin suomalaisten terveys.

On tärkeää, että kaikenlaisia koronasta kärsineitä yrityksiä tuetaan mahdollisimman tasapuolisesti. Näin vältetään yritysten mittava konkurssiaalto ja massatyöttömyys. Tämä tavoite hallituksella on erittäin kannatettava, ja tätä varten valmisteltava yleistuki tulee todelliseen tarpeeseen, siitä kiitos hallitukselle.

On kuitenkin selvää, että ravintoloita tulee auttaa kriisin yli niitä koskevassa ongelmassa tai haasteessa turvaamalla kohtuullinen kompensatio näistä menetetyistä tuloista, jotka tämä kriisi on ravintoloille aiheuttanut. Nimenomaisesti ravintoloiden liiketoimintaa estetään. Tähän kohtuulliseen hyvittämiseen löytyy myös eduskunnan tahto.

Arvoisa puhemies! Ravintolatuissa tärkeintä on taata oikeudenmukainen korvaus menetettyihin tuloihin nähden. Selkeintä olisi verrata arvonalisällistä myyntiä nyt menetetyn koronakevään osalta suhteessa kevään 2019 myyntiin. Hallituksen esityksen pohjana on hiljainen alkuvuosi, joka ei kuvaa ravintoloiden menettämää tuloa parhaalla mahdollisella tavalla. Tuen on joka tapauksessa kohdeltava erikokoisia yrityksiä kohtuullisen yhdenvertaisesti. Kompensatiojärjestelyn tulee olla myös sujuva. Hallituksen mukaan yrityksille on tarkoitus suorittaa ilman hakemuksia tuesta joukkoajona yksi osaerä, jotta yritysten kassoihin saadaan rahaa. Tämä on erittäin järkevä ja kiitettävä linja.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Mutta myös lisätoimia matkailu- ja ravintola-alan tukemiseksi tarvitaan. Alkoholin ulosmyynnin sallimista on ehdotettu monesta suunnasta, ja minusta tätä esitystä on helppo kannattaa. Se olisi hyvä lisä ravintoloiden auttamiseksi kriisin keskellä, ja toivon, että hallitus tarttuu tähän hallitus—oppositio-ajan ylittävään ehdotukseen.

16.10 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys valitettavasti sisältää paljon valuvikoja ja syystäkin on saanut alalta itseltään kovaa kritiikkiä.

Ensimmäinen niistä on kaavaillun tuen taso. Se on kaikilla mittareilla liian alhainen tarpeeseen nähden. Ravintola-alan itsensä mukaan korvauksen pitäisi olla tällä hetkellä noin 350 miljoonaa euroa, eli hallituksen tuki olisi noin kolmasosa tästä. Siksi tuen tasoa pitää ehdottomasti tarkistaa ylöspäin. Halutessaan hallitus voisi tulla tältä osin kokoomuksen linjoille eli nostaa tuen noin 300 miljoonaan euroon.

Toinen kritiikin kohde on hallituksen kaavailema kompensatiomalli. Ravintola-alan mukaan se on suorastaan keuhko. Ensinnäkin se, että kompensaatiosuorituksen pohjana oleva arvio perustuu tammi—helmikuun liikevaihtoon, on lähtökohtana väärä. Tällä alalla erot eri kuukausien liikevaihtojen välillä ovat suuret ja monelle vuoden ensimmäiset viikot ja kuukaudet ovat sitä hiljaisinta aikaa. Parempi olisi, että se perustuisi ravintolayritysten arvonnäkökulmaan myyntiä ajalta 1.4.—31.5.2019. Tällöin pääsisimme lähemmäksi oikeaa lukua menetyksistä. Toiseksi, arvoisa puhemies, malli kohtelee epäoikeudenmukaisesti ja keinotekoisesti erikokoisia ravintola-alan yrityksiä. Koronaviruksen taltuttamiseksi toteutettu ravintola-alan pakkosulku on aiheuttanut vakavia ongelmia kaikille ravintola-alan yrityksille, ja vaakalaudalla ovat kaikenkokoisten yritysten työpaikat. Siksi hallituksen ajatus asettaa pienet ja suuremmat alan yrittäjät vastakkain ei palvele ketään. On myös niin, että ravintola-alalla on myös yrityksiä, joilla on arvonnäkökulmasta toimintaa. Ne saisivat korvauksen vahingoistaan arvonnäkökulmasta myynnistään. Ne tekisivät tästä erillisen hakemuksen ja toimittaisivat arvonnäkökulmasta myynnin osuudesta selvityksen viranomaisille ja saisivat kompensaatiosuorituksen tätä kautta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä pitäisi huomioida paremmin myös ravintola-alan uudet yrittäjät. Useat ravintolayritykset ovat aloittaneet liiketoimintansa tuon edellä mainitun 1.6.2019 jälkeen. Liiketoiminnan aloittamispäivä on tiedossa viranomaisilla. Myös niille aiheutuneet vahingot tulisi korvata. Korvausperusteena voisi olla niiden arvonnäkökulmasta myynti sen mukaan, milloin ravintolayritys on aloittanut toimintansa.

Lisäksi korvauksen piiriin kuuluvien yrittäjien rajausta pitää tarkistaa. Mukaan pitää ehdottomasti saada myös henkilöstöravintolayritykset. Tässä tuki rajausta pitäisi tehdä niin, että korvaus annettaisiin vain menetetyistä myynneistä.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Hallituksen esityksessä pitäisi tarkastella myös kaavaillun tuen suhdetta muihin koronan aikana myönnettyihin tukiin. Kyse on näistä paljon puhutusta Business Finlandin ja ely-keskuksen kautta jaetuista tuista, joiden hallituksen esityksessä katsotaan vähentävän tämän tuen kautta saatavaa vahingonkorvausta. Omasta mielestäni näin ei voi olla. Nämä on [Puhemies koputtaa] tarkoitettu kehittämiseen, ja siksi niitä ei pitäisi huomioida nyt kaavaillun ravintolatuon maksatuksessa.

16.13 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys perustuu perustuslakivaliokunnan, talousvaliokunnan ja eduskunnan yksimieliseen vaatimukseen, joka edellyttää, että ravintoloiden tuesta on tuotava esitys eduskuntaan. Tätä perusoikeuksien merkittävää rajoittamista ravintolatoiminnan osalta on edellytetty korvattavaksi kohtuullisesti. Hienoa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

että nyt saimme vihdoinkin tähän saliin käsittelyyn tämän hallituksen esityksen, sillä ravintolat ovat odottaneet tätä tukea kuukausia.

Ravintola- ja kahvila-alalle on vaadittu riittävää erityistukea. Hallituksen esittämällä mallilla odotettavissa voi kuitenkin olla jopa tuhansia konkursseja ja kymmeniätuhansia uusia työttömiä. Määrärahaa onkin lisättävä merkittävästi, jotta edes osa vahingoista voidaan välttää. Tuen tulee korvata kohtuullisesti alan menetykset ja turvata myös kahviloiden ja ravintoloiden selviäminen yli koronaviruksen.

Arvoisa puhemies! Ravitsemisliikkeiden myynti oli edellisvuonna vastaavaan aikaan noin miljardi euroa. Hallituksen esittämä tuki on tästä vain noin 12 prosenttia. Arvonlisä-, alkoholijuoma- ja palkkaveroina ravintolat maksavat tavanomaisesti noin 1,5 miljardia euroa vuodessa. Hallituksen esittämää tukea ei täten voi millään tavalla pitää riittävänä tai kohtuullisena. Yritystoiminnan harjoittamisen rajoittaminen ja osittainen kieltäminen olisi pitänyt näkyä myös tuen suuruudessa. Kokoomus esitti jo viime kuussa 200 miljoonan euron kohdennettua tukea ravintoloille ja kahviloille sekä korotusta tarvittaessa.

Hallituksen esitys ei myöskään kohtelee ravintola-alan yrittäjiä yhdenvertaisesti. Tuen määrääytymisen kriteerit ovat hankalat, ja tietysti erityisesti vertailukohta myynnissä ei ole oikeudenmukainen. Monilla ravintola-alan yrityksillä suurin osa liikevaihdosta kertyy aivan eri aikaan kuin nyt tässä hallituksen esityksessä määritellyssä vertailukohdassa, ja toivonkin, että näihin epäkohtiin talousvaliokunta kiinnittää huomiota.

Kokoomus on tukenut ravintoloiden ja matkailualan alv:n laskemista 10 prosenttiin väliaikaisesti ja muita toimia, joilla tilannetta voitaisiin helpottaa. Lisäksi tälläkin hetkellä edustajien allekirjoitettavana on tämä alkoholin ulosmyynnin sallimisen lakialoite, ja toivonkin siihen laajalti tukea — täällä on paljon edustajia, jotka ovat sitä ilmoittaneet kannattavansa, mutta eivät ole vielä allekirjoittaneet lakialoitetta. Kun tukea kerran laajasti löytyy, niin voisimmeko tätäkin asiaa yhdessä ravintoloita tukien viedä eteenpäin?

Olen ymmärtänyt, että joidenkin toimesta ollaan huolissaan siitä, että kokonaiskulutus sitten kääntyisi näin kasvuun. Kun ajatellaan, että ravintoloista mahdollisesti ulosmyytävä viini lakimuutoksen myötä todennäköisesti kuitenkin on kalliimpaa kuin se, mitä voidaan ostaa kaupoista tai Alkoista, niin en usko tällaisen vaikutuksen olevan kovinkaan suuri, ja toisaalta väliaikaisena muutoksena tämä olisi perusteltu, [Puhemies koputtaa] ja näiden vaikutuksia myös voitaisiin selvittää. Uskon ja toivon, että talousvaliokunta [Puhemies koputtaa] korjaa hallituksen esitystä riittävästi.

16.16 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Ravintola-alan yritykset tarvitsevat apua ripeästi. Olemme eläneet nyt kaksi kuukautta poikkeusoloissa. Lähes saman ajan eduskunta on odottanut hallituksen tuovan esityksen tuesta ravintoloille.

Suomen perustuslaissa taataan elinkeinovapaus. Kun hallitus päätti ravintoloiden osalta sitä rajoittaa voimakkaasti, eduskunta edellytti perustuslakivaliokunnan vaatimuksesta, että taloudellisia menetyksiä on korvattava viipymättä. On vaikea ymmärtää, miksi ravintola-alan kompensatioesitystä ei annettu huhtikuussa vaan se on eduskunnan käsittelyssä vasta nyt, mutta parempi myöhään kuin ei milloinkaan.

Vaikka ihmisten terveys on etusijalla, yritykset tarvitsevat yhtä lailla aputoimia, jotta ne selviävät kriisin yli. Toimenpiteiden, jotka perustuvat lakiin, on oltava kannustavia ja vastuullisia, ja niiden on vaikutettava ripeästi. Onko tämä esitys sellainen? Kuten kollegat tässä edellä ovat tuoneet esiin, esityksessä on ongelmakohtia ja epäkohtia, kuten se, että vertailukohta olisi tammi—helmikuu. Hallituksen esityksen mukaan ravintoloille tulisi yh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

teensä 123 miljoonan euron tukipaketti. Se olisi vain reilu kymmenesosa ravitsemusliikkeiden vuoden 2019 huhti—toukokuun myynnistä, joka oli siis viime vuonna noin miljardi euroa. Se on liian vähän, eikä sitä voi hyväksyä, kun muistamme ne rajoitustoimet, mitkä olemme tehneet elinkeinovapauteen.

Kokoomus esitti jo edellisen lisätalousarvion yhteydessä laajempaa tukipakettia ja on esittänyt, että tämän kokonaisuuden, joka ravintola-alalle suunnataan, suuruuden pitäisi olla 300 miljoonaa euroa.

Palvelualoilla, kuten ravintoloilla, ei ole europuskureita kriisin varalle. Pelkät maksujen ja vuokrien lykkäykset, saati lainantakaukset eivät auta. Hieman helpotusta pienyrittäjälle on tuonut uusi väliaikainen työttömyysturva, mutta siitä ei ole kuitenkaan hyötyä isompien juoksevien kulujen, kuten tuhansien eurojen, jopa kymmenientuhansien eurojen vuokran, maksuun. Yrityksiä on autettava selviämään tämän akuutin koronaviruksen yli. Mikäli yrityksiä katoaisi, toipuminen siitä kestäisi pitkään ja markkinat saattaisivat jakautua osin isoille, myös ulkomaalaisille ketjuille. Tämä kehitys ei ole toivottavaa, ja palveluala tarvitsee jatkossakin yrittäjävetoisia yrityksiä.

Nyt kun kyseessä on lähete keskustelu, on luotettava siihen, että eduskunta ja erityisesti talousvaliokunta kuulee asiantuntijoita ja säättää sellaisen tukipaketin, joka on kannustava, vaikuttava ja myöskin koko meidän ravitsemusalan, niin kausiyritysten kuin muidenkin, osalta sellainen, että he selviävät tämän kriisin yli. Talousvaliokunta on aloittanut kuulemiset jo tänään, ja toivotaan, että se saa asian myöskin päätökseen lähiviikkoina. — Kiitos.

16.19 Toimi Kankaanniemi ps: Herra puhemies! Edustaja Saramo esitti täällä täysin virheellistä tietoa perussuomalaisten menettelystä toisen lisäbudjetin yhteydessä. Silloin käsiteltiin näitä ensimmäisiä elinkeinotukia. Valtiovarainvaliokunnassa kysyin asiantuntijalta ja pyysin, että ministeriö välittömästi alkaisi muuttaa sitä asetusta, jolla edellytetään kehittämistä yritykseltä tuen ehtona, ja hän, tämä TEMin virkamies, lupasi, että asiaa selvitetään. Sitten teimme vastalauseen tuohon toiseen lisätalousarvioon, ja siellä lausumassa 4, ponnassa, esitetään, että kehittämisvaatimuksesta tulee luopua. Tämä on se menettely, jolla oppositio voi menetellä johdonmukaisesti. Sitten esitimme myös lisämäärärahaa tähän tarkoitukseen, koska määrärahat ovat riittämättömiä. Tästä edustaja Saramo antoi väärän todistuksen.

Arvoisa puhemies! Edustaja Saramo esitti myös, että ei pidä tehdä niitä virheitä, jotka tehtiin 90-luvun laman jälkeen. Totean, että Lipposen ensimmäinen hallitus toteutti niin sanotun Liisan listan mukaiset leikkaukset. Siellä olivat vasemmistoliitto, vihreät ja sosiaalidemokraatit mukana. Toteutettiin leikkaukset vuonna 96, jolloin lama oli ohi, ja silloin iskettiin kaikkein köyhimpiin: toimeentulotukea, opintotukea, työttömyysturvaa kiristettiin, leikattiin. Tätä ei todellakaan pidä nyt tehdä. Silloin laman aikaan oli toki ihan eri tilanne kuin nyt, kun oltiin pankkikriisissä, lainansaantikriisissä, korkeissa koroissa eikä ollut elyjä, Finnvera, Business Finlandia, joilla olisi voitu yrityksiä tukea.

Tämä on tilanne nyt, ja nyt odotan, [Antti Kurvisen välihuuto] että hallitus ei tee niitä virheitä, mitä on vaarassa tulla. Tämä esitys, joka meillä on nyt käsittelyssä, ravintoloiden tuki, on todella tärkeä asia, kannatamme sitä, mutta tämä esitys, niin kuin täällä on kerrottu, on erittäin heikko. Hämmästelen sitä, että ministerit, eli käytännössä koko hallitus, ovat jo etukäteen ilmoittaneet, että ”teimme huonon esityksen, korjataan eduskunnassa”. Tämä ei ole normaalia menettelyä tässä meidän järjestelmässämme. Hallitus tekee hyvän esityksen, puolustaa sitä, ja eduskunta tekee korjauksia, jos niin katsoo. Joskus tehdään paljon-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

kin korjauksia perustuslakivaliokunnan vaatimuksesta tai muutoin. Kerran liikennevaliokunnan puheenjohtaja Pulliainen kirjoitti uudelleen koko hallituksen esityksen. Näin voi tapahtua, mutta se, että hallitus ilmoittaa, että ”olemme tehneet huonoa työtä, korjataan”, on ennenkuulumatonta. Toivon, [Puhemies koputtaa] että nyt nämä korjaukset tehdään ja saamme sen yleistuen, jolla sitten korjataan myös monia muita virheitä.

16.23 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Hyvä, että työ- ja elinkeinoministeriö on ministeri Haataisen johdolla valmistellut kriisissä olevalle ravintola-alalle kohdistetun suoran tukipaketin, ja tästä täällä nyt käymme keskustelua.

Mielestäni koronakriisin aiheuttamat taloudelliset ongelmat ovat olleet ravintoloille kohtuuttomia. Yrittäjien lisäksi tämä on koskettanut tuhansia ravintola-alan työntekijöitä. Osa on joutunut lomautetuksi, ja osa on jouduttu irtisanomaan. Tämä ministeriön esittämä kaksiosainen tukipaketti on suuruudeltaan 123 miljoonaa euroa. Tällä tuetaan ravintoloita henkilökunnan työllistämiseksi ja samalla hyvitetään kustannuksia, joita ravintolat eivät ole pystyneet sopeuttamaan johtuen koronasta aiheutuneista rajoituksista.

Nyt käsittelyssä oleva tuki tulee monelle yritykselle todella tarpeeseen. Tämä auttaa yritystä joustamattomien juoksevien kustannusten kompensoinnissa. Hyvityksen määrään vaikuttaa se, kuinka paljon yrityksen myynti on huhtikuussa laskenut verrattuna tammi—helmikuun keskimääräiseen myyntiin. Hyvitys voi enimmillään olla 500 000 euroa, josta vähennetään mahdolliset ely-keskukselta ja Business Finlandilta saadut koronaepidemian tuet.

Myös minulta on kysytty, miksi myyntiä verrataan tammi—helmikuun keskimääräiseen myyntiin eikä vaikka edellisen vuoden kesän myyntiin. Perustelu on kyllä järkeenkäyvä. Vuoden 2019 lukujen keskeinen ongelma perustuu ravintola-alan luonteeseen, jossa yritysten elinkaari on suhteellisen lyhyt. Koska kyseessä on ainutlaatuinen automaattinen joukkomaksatus, menisi hyvitystä myös sellaisille yrityksille, jotka eivät enää ole toiminnassa. Siksi on päädytty esittämään käytettäväksi mahdollisimman tuoretta tietoa yrityksestä. On tärkeää, että tuki kohdentuu niille aidosti toimiville yrityksille, jotka sitä tarvitsevat, ja etenkin, että rahat maksetaan tileille mahdollisimman nopeasti.

Esityksessä on lähdetty liikkeelle siitä, että työ on manuaalisesti kohtuullisessa työajassa tehtävissä, ja siitä syystä Business Finlandin tuki vähentää kokonaisuudessaan ravintolan hyvitystä. Tuskin olisi ollut helppoa nopealla aikataululla löytää ratkaisua, jossa manuaalisesti olisi ollut mahdollista käydä tuhansien yritysten tuet lävitse ja jokaisesta erikseen irrottaa se osuus, joka on käytetty kehittämiseen ja joka on käytetty kiinteisiin kuluihin, ja samalla varmistaa, että yritykset saavat hyvityksen pikaisesti erikseen sitä hakematta.

Osa tuesta määräytyy sen mukaan, kuinka monta aiemmin lomautettua tai irtisanottua työntekijää ravintola sitoutuu työllistämään. Kertaluontoinen kompensatio on 1 000 euroa per kokoaikainen ennen koronakriisin alkua työsuhteessa ollut työntekijä. Säädetty ehto on, että yrityksen on rajoituksen jälkeen maksettava työntekijälle seuraavan kolmen kuukauden ajalta palkkaa yhteensä vähintään kaksi- ja puolituhatta euroa. Tätä tukipaketin osaa haetaan erikseen.

Arvoisa puhemies! Nyt on tärkeää, että ravintoloiden ahdinkoa pyritään lieventämään mahdollisimman paljon. Ei ole kenenkään etu, jos ravintoloita ajautuu konkurssiin. Tämä ala on yksi suurimmista työllistäjistä, eikä Suomessa ole varaa konkursseihin eikä myöskään ravintola-alan joukkotyöttömyyteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haatainen, 5 minuuttia.

16.26 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Täällä peräänkuulutettiin sitä, että on tuotu esitys, jossa on joitakin asioita, joita eduskunnankin varmasti on hyvä vielä käydä läpi. Pitää muistaa se — taisi olla edustaja Kankaanniemi, jolla on myös ministerikokemusta ja joka varmaan tuntee sen, miten lakeja valmistellaan — että normaali uuden lain valmisteluprosessi vie vähintään puolitoista vuotta. Tässä on laadittu ihan uusi maksatusjärjestelmä, jollaista Suomessa ei aiemmin ole ollut: tehdään automaattimaksatusjärjestelmä — tukea, kansalaisten maksamia veroja suunnataan yrityksille — jonka pitää osua oikeaan siinä, että yritys on olemassa ja että se perustuu yhteneväisiin periaatteisiin.

Tämän esityksen valmistelussa ei ole voitu käydä lausuntokierrosta. Monet niistä asioista, jotka nyt tulevat ilmi, olisivat varmasti nousseet esille lausuntokierroksella. Miksi ei ole lausuntokierrosta? Koska on ollut kiire. Reilu kuukausi sitten ravintolat suljettiin lailla, ja nyt täällä on esitys, joka on työ- ja elinkeinoministeriön ja valtiovarainministeriön virkamiesten kovalla työllä tänne puserrettu ja yhteen kasattu. Tämä esitys on nyt saatu talousvaliokuntaan, ja nyt minä olen täysin avoin sille, miten näitä viilauksia tänne tehdään, jotta saadaan tämä vielä täsmennettyä niin, [Antti Kurvinen: Tuo on järkevä linja! Järkilinja!] että vielä paremmin osuu sinne, mihin tämän tuen tulee mennä. Tätä olisi voitu vielä pitää muutama viikko siellä ministeriössä, käydä nämä kaikki läpi, mutta nyt se tehdään yhteistyössä eduskunnan kanssa. Miksi olen tälle avoin? Siksi, että tämä on eduskunnan edellyttämä laki. Eduskunta edellytti, että ravintoloille tuodaan kohtuullinen hyvitys, kompensatio. Nyt kun kuuntelee tätä keskustelua, niin vielä muistutan, että tämä ei ole normaali yritystuki, tämä on kohtuullinen hyvitys siitä menetyksestä. Tämä on se lähtökohta, joka tässä on taustalla.

Sitten tässä on moni kysynyt tästä alkoholilainsäädännöstä tai alkoholin ulosmyynnistä. Sehän on osa alkoholilainsäädäntöä, ja se on sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla. Tässä meillä työ- ja elinkeinoministeriössä ei siihen osuuteen olla menty, eli me olemme tarkastelleet nyt vain sitä, minkä eduskunta edellytti tekemään.

Sitten täällä peräänkuulutettiin myös sitä, miksi muut matkailualan toimijat eivät ole tässä mukana. Olen aivan samaa mieltä, että matkailuala on kärsinyt tästä koronasta ihan yhtä paljon kuin ravintolat, monet yritykset vielä enemmänkin ja pidemmällä aikajänteellä. Tämä tuki ei ole nyt menossa matkailualalle sen takia, koska tämä rajautuu ravitsemusliikkeiden sulkemiseen, siitä lähtee tämä oikeusperusta tälle hyvitykselle. Muut tuet, joita hallitus on tehnyt, jotka ovat olemassa — Business Finland -tuki, ely-keskusten jakama tuki ja sitten tulossa oleva yleistuki — ovat niitä, jotka sitten kohdentuvat yleisesti ottaen yrityskenttään.

Tämä kausivaihtelu on tosiasia. Niin kuin tuossa esittelypuheenvuorossanikin totesin, se on todellinen ongelma tässä tämän valmistelun yhteydessä, että miten se tulee sitten kohdistumaan.

Mutta se, mitä minä haluaisin viestittää, että mitkä ovat ne kaksi asiaa, joista minun mielestäni pitää pitää kiinni:

Tämän maksatuksen pitää olla sujuvaa. Eli sen rahan on tultava nyt nopeasti sinne niiden ravintolayritysten tileille, siksi tämä automaatio. Kun on automaatio, sen pitää olla selkeä, ja sen pitää pohjautua faktoihin, ja tässä se on. Kun on maksettu alvit, niin verottajalta saadaan siihen tiedot.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Sitten myös: en halua, että tästä leikkurista luovutaan. Täällä joissain puheenvuoroissa on edellytetty, että tästä leikkurista luovuttaisiin, mutta tämä leikkuri on siitä syystä, että minusta tämän esityksen pitää tukea pieni- ja keskisuuria yrityksiä eikä niin, että kohtuutoman isoja hyvityksiä, kompensatiota menisi suurille yrityksille. Tämä on valinta, joka on tehty, ja näistä elementeistä on pidettävä kiinni.

16.31 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Jos joku toimiala täytyy nostaa esille, joka olisi erityisesti kärsinyt kuluneiden parin kolmen kuukauden aikana, on se ravitsemus- ja majoitusalan yrittäjät ja sen lukuisat työntekijät. Koronakriisin vaikutukset ravintola-alan yrittäjille ovat olleet kovat. Yritysten myyntitulot ovat voineet vähentyä vähintään 70 mutta jopa 100 prosenttia rajoittamistoimenpiteiden vuoksi. Samaan aikaan yritysten on kuitenkin pitänyt hoitaa kiinteät kulut, kuten vuokrat, vedet ja sähkö. Valitettavan vähän vuokranantajat ovat ymmärtäneet vuokralaisinaan olevia yrittäjiä.

On erittäin kannatettavaa, että kyseisessä hallituksen esityksessä ravintola-alan tukemiseen ehdotetaan 123 miljoonan euron määrärahaa käytettäväksi ravintoloiden toiminnan rajoitusten hyvittämiseen ja uudelleentyöllistämisen tukemiseen. Nähtäväksi jää, onko tuki alkuunkaan riittävä, mutta ainakin se on askel oikeudenmukaisempaan suuntaan. Ravintola-alan yritysten karmaiseva tilanne johtuu valtiovallan määräämistä rajoittamistoimenpiteistä, joilla haluttiin hidastaa koronaviruksen leviämistä. Koronakriisin myötä ravitsemusalan työttömien työnhakijoiden määrä kolminkertaistui yli 30 000 henkeen. Suurin osa heistä on kokoaikaisesti lomautettuja, joiden määrä, 22 000 henkilöä, nyt huhtikuussa vastasi 31:tä prosenttia alan palkansaajista. Valtaosa alalla työskentelevistä on naisia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä on kaksi toisiaan täydentävää toimintamallia: tuki uudelleentyöllistämiseen ja kohtuullinen hyvitys kustannuksista, jotka ovat aiheuttaneet koronapandemian lakisääteisistä rajoittamistoimista. Tuen vertailuajankohta, tammi–helmikuu, on aiheuttanut aiheellista kritiikkiä, koska ajankohta on ravintola-alalla yleisesti hiljaista. Meillä on ravintoloita, jotka toimivat vain kesällä ja keväällä, eikä toimintaa ole lainkaan talvikuukausina. Myös esimerkiksi viime kesänä toimintansa aloittaneet ravintolat jäisivät tällä nykyesityksellä ilman tukea. On hyvä, että asiaa tarkastellaan vielä täällä eduskunnassa, koska nykyinen esitys ei ole aivan oikeudenmukainen. Vaihtoehtona voisi olla esimerkiksi vertailu viime vuoden huhtikuun tilanteeseen, koska se kuvaisi useiden yritysten osalta paljon paremmin rajoitusten todellista vaikutusta. Olisi myös hyvä, että yritykset voisivat itse valita, kumpi vertailuajankohta olisi heille parempi.

16.33 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Haataiselle esityksen ja sen taustan selkeästä esittelystä. Tässähän käsitellään lakia ravitsemusyritysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoittamisen hyvittämisestä. Kovan ulkoisen iskun kokenutta ja sitä edelleen kokevaa toimialaa on syytä auttaa. Tarkemmin on kyse siitä, että kun ravintoloiden toimintaa rajoitettiin erillisellä lainsäädännöllä, edellytti eduskunta kolmen lausuman muodossa, että ravintolayrittäjien kärsimiä vahinkoja tulisi kompensoida kohtuullisesti, että heidän toimeentuloaan tulisi tarvittaessa tukea ja että näin tehdessä on syytä pitää huolta alan kilpailun toimivuudesta. Näiden päälle lienee paikallaan todeta, että nopeus on tässä kriittistä. Alalla palaa rahaa, ja ahdinko syvenee koko ajan.

Nyt käsittelyssä oleva esitys pyrkii vastaamaan näihin vaatimuksiin. Tällaisen tuen soraaminen on vaativa haaste, jossa on punnittava montaa näkökulmaa. Yritysten tukeminen on aina vaikeaa, kun on tasapainoitettava kohdentamisen ja kattavuuden sekä nopeuden ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

tarkkuuden välillä. Erityisen hyvää tässä esityksessä on kaavailtu automaatio ja sen tuoma sujuvuus — kiitos siitä.

Ravintola-alallahan myynti sakkasi jo selkeästi ennen kuin varsinainen alaa rajoittava päätös astui voimaan. Jo pelkkä tieto tartuntariskistä ja leviävästä epidemiasta vaikuttaa ihmisten käyttäytymiseen, samoin kuin nekin ohjeet ja rajoitukset, jotka eivät suoraan tätä liiketoimintaa sääntele. Lisäksi ravintola-alalla tehtiin omatoimisesti päätöksiä toiminnan rajoittamisesta — epidemian hallinnan kannalta vastuullista ja oikeaa toimintaa, josta ei ainakaan pitäisi rangaista, kuten ei innovatiivisuudestakaan.

Nyt suunniteltu kompensaaion mittakaava on pieni suhteessa alan laajuuteen. Syntyykin houkutus verrata tämän kompensaaion määrää erilaisiin muihin julkisiin yritystukiin. Sitä tehtäessä on kuitenkin syytä pitää mielessä, että tukia on monenlaisia ja että tuille on erilaisia tavoitteita ja erilaisia oikeudellisia perusteita. Silti on todellakin tervetullutta ja paikallaan käydä analyttistä keskustelua ja arvioida Suomen elinkeinopolitiikkaa ja yritystukia kokonaisuutena nyt koronan edessä ja yleisestikin.

Tämä ravintola-alalle suunnattu kompensaaio on vain yksi osa sitä talouden siltaamista koronakuopan yli, jonka eri osia täällä on jo käsitelty muun muassa edellä käsitellyn lisätalousarvion yhteydessä ja valmistellaan edelleen esimerkiksi yleistuen muodossa. Tavoite on pitää elinkelpoiset firmat pystyssä, mutta pelkään, että konkurssejakin eittämättä tulee. Onkin tärkeää huolehtia konkurssien vähentämisen ohella siitä, että niiden inhimillinen ja yhteiskunnallinen hinta jää mahdollisimman pieneksi.

Rahan jakaminen ja lainojen takaaminen ei ole ainut keino lievittää yritysten ahdinkoa. Tässä tapauksessa yksi lisäkeino olisi sääntelyn harkittu löyhentäminen esimerkiksi alkoholin ulosmyynnin suhteen.

Kaiken kaikkiaan aivan keskeistä on tietysti se, miten ja missä aikataulussa koronaepidemia saadaan nujerrettua ja riittävätkö ne epidemian torjuntakeinot, jotka ovat tehokkaita ja yhteiskuntaa vähiten haittaavia.

Talousvaliokunnan jäsenenä omasta puolestani kiitos edustajakollegoille läpi salin hyvistä huomioista ja ehdotuksista. Kuuntelin niitä myös tuolta huoneesta käsin ja uskon, että tämän hyvän hallituksen esityksen perusteella talousvaliokunnassa saadaan varmasti kaasan [Puhemies koputtaa] hyvä mietintö ja tarvittaessa muutokset esitykseen.

16.36 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten täällä ovat lukuisat puhujat todenneet, ravintola-ala jos mikä tarvitsee tässä tilanteessa tukitoimia. Totta kai kaikki toimialat ovat yhtä arvokkaita ja on monia muitakin toimialoja, jotka ovat vaikeuksissa, mutta ravintolat ovat nyt todella syvällä.

Kuitenkin, puhemies, tähän puheenvuoron alkuun haluan todeta, ettei tule nyt väärää kuvaa tätä keskustelua seuraaville, ettäkö ravintoloita ei olisi tuettu: Ne mekanismit ja välineet, mitä hallitus on ottanut käyttöön eduskunnan tuella, esimerkiksi Business Finlandin kehittämistuki, ely-keskuksen tuki vähän pienemmille yrityksille ja yksinyrittäjien tuki, joka on kanavoitu kuntien kautta, ovat olleet myös kahvilanpitäjien, ravintoloitsijoiden, erilaisten ravintolayritysten käytössä. Niitä on myös varsin paljon käytetty. En nyt muista tarkalleen, kun on huono numeromuisti, mutta ihan kärkipäässä ely-keskusten ja Business Finlandin myöntämistä tuista ovat mara-alan yritykset. Elikkä myöskään se totuus ei saa unohtua, että on jo tuettu näitä yrityksiä ja myös Finnverankin takaukset ovat mahdollisia, vaikka tässä kohtaa ehkä hieman teoreettisia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Puhemies! Syy tämän lakiesityksen käsittelyllehän on se, että poikkeuksellisesti rajoitettiin meidän perustuslain 15 §:ssä turvattua omaisuudensuojaa ja 18 §:ssä turvattua elinkeinovapautta nimenomaisella lailla. Siinä yhteydessä tämä talo ja etenkin perustuslakivaliokunta, joka valvoo perustuslainmukaisuuden noudattamista Suomessa, edellytti, että kun lailla estetään ihmisiä yrittämästä ja tekemästä töitä, niin silloin täytyy myös korvauksia maksaa, ja siihen pohjautuu tämä esitys tästä hyvityksestä.

Puhemies! Luen nyt sitaatin valtioneuvoston yleisistunnon päätöstiedotteesta 8.5.2020: ”Hallitus yhdessä korostaa, että eduskuntakäsittelyssä on hyvä kuulla tarkasti asiantuntijoita ja toimialaa hyvityksen määräytymisperusteiden tarkennustarpeista liittyen liikevaihdon vertailuajankohtaan sekä yritystukien yhteensovittamiseen samalla varmistuen maksatusten sujuvuuden.”

Puhemies! Olen sitä mieltä, ja koko eduskuntaryhmäni, me keskustalaiset olemme sitä mieltä, että näihin asioihin pitää täällä talossa tarttua eli juuri tähän yhteensovitukseen. Vaikka ministeri siitä hyvin puhui, se ei ole helppo juttu, mutta se pitää vielä talousvaliokunnassa katsoa. Lisäksi tämä vertailu aika on erittäin tärkeä, koska moni ravintola on kausiluonteinen ja tiedämme, että tammikuu ei varsinaisesti joulun ja eri juhlien jälkeen ole mikään kovin hyvä kuukausi ravintoloille. Siihen täytyy miettiä muita vaihtoehtoja. Tämän tuenhan sitten tulisivat aikanaan maksamaan ely-keskukset sekä TE-toimistojen KEHA-keskus.

Puhemies! Haluan tähän loppuun todeta sen, että jossain määrin myös minusta tämä yhteiskunnallinen keskustelu on vääristynyt, sillä kyllä tästä koronakriisistä ovat kärsineet taloudellisesti monet muutkin palveluyritykset, kuten vaikka hotellit, taksit, parturit, erikoiskauppa autoista vaatekauppaan. Ja juuri siksi, puhemies, [Puhemies koputtaa] pidän erittäin tärkeänä, että otamme yleistuen käyttöön. — Puhemies! Sallinette, kun perustuslakiin viittasin, että sanon pari virkettä vielä loppuun, vaikka kolme minuuttia tulikin täyteen.

Puhemies! Minua myös vähän tympäisee tässä keskustelussa se, että oikeistossa olevat oppositiopuolueet, jotka yleensä ovat niin kovia kirstunvartijoita [Puhemies koputtaa] valtion varoille, ovat kyllä aika helposti jakamassa rahaa sinne tänne. Kyllähän parasta koronakriisin hoitoa, puhemies, on se, että me saamme purettua näitä rajoitustoimia, että pääsee yrittämään. Aina, kun tapaan yrittäjiä, he sanovat: emme [Puhemies koputtaa] halua tukea kunnalta ja valtiolta, haluamme vapauden tehdä ja yrittää.

16.40 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Kokoomus ei kannata Marinin hallituksen esittämää riittämätöntä ja sekavaa tukimallia ravintoloiden ja kahviloiden tukemiseksi. Se on syntyessään myöhässä ja lisäksi hidas, monimutkainen ja jopa kilpailua vääristävä. Kokoomus esittää tukimallin muuttamista sekä kokonaistuen korottamista 300 miljoonaan euroon.

Ravintola-alan onni on, että hallituksen sisäiset kiistat tuovat tämän esityksen eduskunnan hoidettavaksi. Mitä ongelmia hallituksen esityksessä sitten on?

Ensinnäkin kompensatioesitys on rahamäärältään aivan liian pieni. Tämä johtuu osittain siitä, että hallitus haluaa vertailukohdaksi tammi—helmikuun eli ravintoloiden heikoimmat kuukaudet sen sijaan, että ravintoloiden kiinnipitämispakko on osunut yhteen parhaimmista myyntikuukausista johtuen useista juhlapäivistä. Siksi vertailu pitää tehdä vuoden 2019 kevään lukuihin. Myös alle vuoden ikäisten ravintoloiden kohdalla löydämme varmasti tyydyttävän ratkaisun.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Toisaalta hallitus haluaa esityksessään asettaa suuret ja pienet toimijat eriarvoiseen asemaan. Ymmärrän huolen, että erityisesti pienet toimijat ovat suuressa pulassa, mutta työpaikka on aivan yhtä arvokas niin pienessä kuin suuressa yrityksessä. Me emme halua asettaa erikokoisia toimijoita vastakkain. Jo pelkkä markkinahäiriön aiheuttaminen on vastuutonta politiikkaa.

Kolmantena haluan nostaa esiin Business Finlandin ja elyn kehittämistuet. Ne eivät ole luotuja yritysten pelastamista varten vaan kehittämistä varten. Niiden ei pidä vaikuttaa ravintoloiden saamaan tukeen. Tämä esimerkki pelkästään jo todistaa sitä suurta virhettä, mitä hallitus on tehnyt Business Finlandin tukijärjestelmän luonnissa.

Viimeisenä haluan vielä henkilökohtaisesti kiittää niitä ravintoloita, jotka ovat pystyneet ja halunneet kehittää omaa toimintaansa tuomalla uusia makuja ihmisten korona-arkeen. Ainakin meidän perhettä on moni paikallinen ravintola ilostuttanut pitkän sulun aikana. Uskon, että teidän innovatiivisuutenne tulee näkymään uusina ja kasvavina asiakasmäärinä tulevaisuudessa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että ne ravintolat, jotka ovat sulkeutuneet kokonaan ovensa, tekisivät jotain väärin. Ajat ovat julmia, ja jokainen toimii omien mahdollisuuksiensa mukaan. Nyt on eduskunnan vuoro auttaa ja olla omalta osaltaan innovatiivinen. — Kiitos.

16.43 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Tässä on pidetty jo monta hyvää puheenvuoroa koskien ravintoloiden tilannetta, mutta oli pakko vähän palata alkutekijöihin.

Tässä on nyt niputettu oikeastaan samaan muottiin kaikki ravintola-alan yrittäjät kuitenkin huomioimatta sitä, että on yökerhoja, on ruokaravintoloita, on Hesburgeria, take away -ketjuja ynnä muita, ja me emme voi käsitellä tätä kokonaisuutta yhtenä könttinä, vaan täytyy ottaa huomioon ne toimijat siellä taustalla. Kuitenkin ajattelin itse sen verran yleistää, että ravintolayrittäminen tai ravintolan pystyyn pistäminen vaatii alkuun suhteellisen suuria kannattavuuslaskentoja: kuinka monta ruokailupaikkaa kannattaa pitää, minkälainen vuokra on maksettavana, minkälainen määrä työntekijöitä tarvitaan millekin asiakaspaikoille ja muuhun tällaiseen.

Nyt nämä rajoitustoimet koskevat juurikin tätä osastoa, sitä juoksevien kulujen, kiinteiden kulujen kustannusta. Me suljimme sen osuuden, niin että he eivät voi käyttää sitä tarkkaan laskettua kapasiteettia, jotta se yritystoiminta olisi kannattavaa, ja vähän siinä mielessä hienoisesti särähtävät laskelmat tuelle kannattavuuden mukaan, kun ne kiinteät kulut ovat se ongelma. Kiinteät kulut ovat juosseet nyt kaksi kuukautta siitä huolimatta, oliko siinä ravintolassa sitten take away -toimintaa kehitetty vai oliko se kiinni ihan kokonaan. Saamieni tietojen mukaan vuokrien osalta on vähän sama kuin täällä aikaisempikin edustaja totesi, että helpotukset vuokrissa ovat kovin nimellisiä, jos ovat ollenkaan, tai että vuokrat joutuu maksamaan jälkikäteen. Eli tässä on tulossa ravintolayrityksille sitten sen jälkeen, kun ne saavat puljunsaa taas auki, suhteellisen suuret kustannukset vuokrasta näiltä kahdelta kuukaudelta, mahdolliset siirretyt työeläkemaksut ja muut vastaavat kiinteät kulut. Ne kiinteät kulut ovat se ongelma.

Eli toivoisin tässä ravintola-alan yrittäjyyden ymmärtämistä myöskin. Siis nämä kehittämistuet ovat hyvä idea siinä mielessä, että kehitetään toimintaa, mutta se on eri asia ja kokonaan erilainen kokonaisuus kuin ravintolatoiminta. Take away -ravintolaksi muuttuminen ei kata niitä kustannuksia, niitä kiinteitä kustannuksia, mitä normaalista ravintolatoiminnasta tulee. Tämä tulisi muistaa myöskin sitten, kun näitä rajoituksia puretaan. Ravin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

tolat eivät voi olla melkein auki, koska ravintoloita on yökerhoista lähtien ruokaravintoloihin ynnä muihin. Ne ovat joko auki tai ne ovat kiinni, koska muuten sieltä tulevat jatkuvasi ne samat ongelmat, tai sitten tulevat vielä investointikysymykset siihen päälle.

Tanskassa on kuulemma hieno malli ravintoloiden tukemiseksi siltä ajalta, kun valtio on [Puhemies koputtaa] niitten toimintaa rajoittanut. Suosittelen, että valiokunnat perehtyvät myös siihen. — Kiitos. [Antti Kurvinen: Olipa asiallinen puheenvuoro! Rakentavaa oppositiopolitiikka!]

16.46 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esittämä tuki ravitsemisyrittäjille on tarpeellinen, mutta kiinnitän nyt erityisesti huomiota siihen, millä tavalla tuen kohdentaminen on hoidettu ja sitä esitetty. Ravintolat ja kahvilathan suljettiin hallituksen päätöksellä, ja siksi on todellakin tärkeää, että korvataan tästä aiheutuvat menetykset ravitsemisyrittäjille. Mutta kiinnitän huomiota siihen, että on tärkeää, että tämä tuki olisi myös oikeudenmukainen ajatellen erilaisia ravintolayrittäjiä.

Tässä esityksessä hyvitystä maksetaan rajoitusten alaisilta kuukausilta myynnin muutoksiin perustuen sellaisille yrityksille, joiden huhtikuun 2020 myynti on ollut pienempi kuin tammi—helmikuun 2020 keskimyynti. Meillä on kuitenkin lukuisia kausiravintoloita ja pitopalveluyrityksiä, joilla ei juurikaan ole myyntiä alkuvuodesta ja jotka ovat sitten menettäneet kevään myynnin. Ja yleisestikin ottaen tammi- ja helmikuu ovat ravintoloissa hiljaisia kuukausia lukuun ottamatta pohjoisen sesonkipaikkoja — monet ravintolat ovat osan ajasta kiinni, tehdään remontteja, tipaton tammikuukin voi vaikuttaa — ja nämä kuukaudet ovat monesti niitä, jolloin yrittäjät voivat pitää pientä lomaa. Huhti- ja toukokuu puolestaan ovat verrattain hyviä kuukausia, koska niihin osuu monta juhlapäivää, kuten pääsiäinen, vappu, äitienpäivä ja valmistujaisjuhlat. Monet ravintolat Suomessa ovat kausiravintoloita, joiden pääsesonki on nimenomaan kevät ja kesä, ja jos nyt tuet lasketaan tämän ehdotuksen mukaisesti, niin suuri osa ravintoloista joutuu epäoikeudenmukaiseen asemaan. Toisaalta vastaavasti talvisesonkipaikat, jotka ovat tehneet hyvää tulosta tammi—helmikuussa ja joille toukokuu olisi jo hiljainen kuukausi, saavat suhteessa enemmän tukea. Ja kysynkin ministeriltä: eikö tätä tukea nyt voisi korjata niin, että laskettaisiin kunkin yrityksen vuoden 2019 huhti—toukokuun tulos ja sen mukaan laskettaisiin tämä tuki? Se olisi jokaiselle yritykselle reilu, koska nyt ravintolat on pakotettu olemaan kiinni. Lisäksi tämä olisi ehkä nopeampi tapa saada luvut firmoista selville, sillä monilla ei vielä huhtikuun 2020 [Puhemies koputtaa] kirjanpitoaineisto ole edes valmis.

16.50 Veikko Vallin ps: Arvoisa herra puhemies! Ravintola-ala on merkittävä taloudellinen toimija Suomessa. Haluan tuoda tähän lähetekeskusteluun muutamia näkökulmia ravintola-alan selviytymisen tärkeydestä ja puolustaa suunniteltujen hyvitysten korotusta noin 300 miljoonaan euroon — eli hallituksen esittämä hyvitys pitäisi yli tuplata.

Kansantalouden tilinpidon mukaan ala maksoi palkkoja, eläkevakuutusmaksuja ja muita sosiaalivakuutusmaksuja sekä arvonlisäveroä luokkaa 4 miljardia euroa. Ala työllistää noin 140 000 ihmistä ympäri Suomen.

Ravintola- ja matkailualalla työvoiman määrä on kasvanut huimat 46 prosenttia reilun parinkymmenen vuoden aikana. Tämä on erittäin tärkeä fakta. Samaan aikaan kun valmistava teollisuus on menettänyt — ikävä kyllä — työpaikkoja Suomessa, on ravintola-ala niittä lisännyt. Ravintola-ala on tulevaisuuden ala työllistäjänä. Noin kolmasosa alan työntekijöistä on nuoria, alle 26-vuotiaita.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Meidän on etupainotteisesti tuettava ravintola-alaa reilusti, jotta ravintolayrittäjillä on mahdollisuus jatkaa toimintaansa yhtenä Suomen kansantalouden tukipilarina. Myös ravintola-alan arvonnäkökulman määrärajoista alentamista olisi harkittava yhtenä tukikeinona tulevaisuudessa.

16.51 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Kun me maaliskuun lopulla talousvaliokunnassa päätimme tähän alaan liittyvästä sulkemisesta, kyllä ajatus silloin niiden tukien osalta oli se, että hyvin nopeasti tulisi eduskunnalle esitys siitä, millä tavalla ravintola-alaa tuetaan, ja nyt puolitoista kuukautta on siitä kulunut. Hyvä niin, että se on edes nyt tänään täällä. Itse olisin kyllä toivonut, että samassa yhteydessä, kun viime viikolla päätettiin koulujen avaamisesta, olisi myös pohdittu sitä, olisiko ravintoloita jossakin päin Suomea jo voitu avata toukokuun puolella, koska meillä on kuntia ja maakuntia, joissa ei juuri koronavirustartuntoja ole.

Joka tapauksessa nyt ollaan tässä tilanteessa, ja meillä on tällä hetkellä noin 10 000 ravintola-alan yritystä, jotka tästä tilanteesta kärsivät, ja moni niistä on todella pahoissa ongelmissa. Kassakriisi uhkaa, ei ihan tarkalleen tiedetä, mitä sitten 1.6. seuraa: millaisia rajoituksia tulee olemaan, kuinka monta henkilöä saa olla samaan aikaan ravintolassa ja minkälaisia välejä täytyy noudattaa. Moni kysymys on vielä auki, ja ravintola-ala pohtii sitä, millä tavalla he saavat heti hyvän startin sille, että ravintolat taas avataan uudestaan.

Edustaja Kaunisto toi täällä aiemmin esiin kokoomuksen ajatuksia siitä, millä tavalla me olisimme halunneet tätä pakettia muodostaa, ja myöskin sen, että meidän mielestämme tämä 123 miljoonaa on liian pieni summa. 300 miljoonaa varmaankin olisi lähempänä sitä, mikä näitä yrityksiä todella auttaisi.

Jos nyt katsotaan sitä mallia, mikä meillä talousvaliokunnassa on käsitelty, niin kyllä näen itse siinä myöskin hyviä ominaisuuksia. Siinä on varmasti lähdetty siitä, kun siinä on tämä kaksiosainen malli, että nopeasti pystyttäisiin maksamaan ainakin osa näistä rahoista nyt sitten yrityksille, eräänlainen vahingonkorvaus tai tuki näistä kustannuksista. Kun nyt on ajateltu, että se olisi 15 prosenttia menetetyistä myynnistä, voidaan kysyä, onko tämä 15 prosenttia nyt se lukko lyöty summa. Eikö se voisi olla vaikka 20 prosenttia tai 25 prosenttia? Myöskin tämä enimmäissumma, 500 000, mitä voidaan yritykselle maksaa, tuntuu melko pieneltä.

Täällä on aika moni edustaja tuonut esiin myöskin sen, mihin kuukauteen tätä huhti—toukokuun myyntiä sitten verrataan, ja itsekin olen tätä pohtinut. Voisiko se olla esimerkiksi viime vuoden keskikuukausimyynti taikka sitten viime vuoden huhti—toukokuun myynti tai niin, että yritys itse saa valita, onko se sitten viime vuoden huhti—toukokuun myynti vai tämän vuoden tammi—helmikuun myynti. Alalta itseltään on tullut sellainen näkökulma, että se tammi—helmikuun myynti olisi 16 prosenttia pienempi verrattuna tähän huhti—toukokuun myyntiin, [Puhemies koputtaa] ja sen takia se on huono vertailukohta.

Puheenjohtaja! Vielä haluaisin tuoda nopeasti [Puhemies koputtaa] esiin tämän uudelleentyöllistämistuen mallin. Nimittäin tässä on käytetty pohjana 2 500:aa euroa keskikuukausipalkkana, ja käsittääkseni summa on liian suuri. Pitäisi käyttää pienempää keskipalkkaa, koska silloin siinä otettaisiin huomioon myöskin muut kuin täyden koulutuksen ja pitkän työkokemuksen omaavat henkilöt... [Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt aika alkaa olla täynnä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

...ja se hyödyttäisi yrityksiä enemmän.

16.55 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Nyt kun koronakriisi on iskenyt erityisesti palvelualaan ja kulutuskysyntään, niin olemme Suomessakin varmasti huomanneet, kuinka tärkeää näiden alojen toiminta on koko kansantaloudelle ja ennen kaikkea työllisyydelle. Kovin usein on teollisiin infrahankkeisiin suunnattu rahoitusta, isojakin tukipaketteja tai summia, kuitenkin arvioimatta aina huolellisesti, kuinka suuret työllisyysvaikutukset ovat.

Mutta tosiaan ravintola-ala on yksi niistä aloista, jotka työllistävät merkittävästi ja jotka myös vaikuttavat suotuisasti matkailun edellytyksiin ja houkuttelevat tänne mahdollisesti myös muita investointeja. Ala on hyvin paljon sidoksissa myös tapahtumiin. On tärkeää miettiä tätä kokonaiskuviota jatkossa, miten myös tapahtumia — joita joudutaan perumaan todennäköisesti hyvin pitkäänkin, koska nämä isot tapahtumat ovat sellaisia, joita ei varmasti kovin aikaisin voida avata tämän epidemian takia — huomioidaan tässä jatkossa, miten myös matkailualaa tuetaan.

Kaikkein tärkeintä on tietysti se, että meillä tämä epidemia saadaan hidastumaan ja tartuntaketjut tunnistettua, saadaan pidettyä matalana tämän epidemian eteneminen tai, jos mahdollista, saadaan se jopa tukahtumaan, niin kuin nyt alueellisesti Suomessa on tapahtunut.

Mielenkiintoista on, kun aika moni on viitannut siihen, että Ruotsin malli olisi jollain tavalla parempi taloudelle, että nythän uusimpien arvioiden mukaan Ruotsin kansantalous tulee kärsimään suunnilleen yhtä paljon tai jopa hieman enemmän kuin Suomen. Eliikkä meillä ei ole sellaista tilannetta, jossa tämä tauti jyllää ja meillä olisi jotenkin kulutuskysyntä ennallaan, on turha unelmoida siitä. Kaikkein edullisintahan olisi tietysti taloudellisesti, jos meillä ei olisi tätä tautia, jos me saamme sen tukahdutettua tai sillä tavalla hallintaan, että ihmisten ei tarvitse pelätä ja he pystyvät kuluttamaan.

Mutta juuri tämän ravintola-alan osalta tietysti täytyy varautua siihenkin, että meillä joka tapauksessa nyt vielä lähitulevaisuudessa, etenkin Helsingissä, etenkin Uudellamaalla, muun muassa, on vielä näitä tartuntoja. Ja sen takia on erittäin tärkeää tällaisten tukielementtien lisäksi löytää myös ne keinot, joilla saadaan ihmisille aidosti turvallinen tilanne asioida siellä ravintoloissa. Nythän hallitus on päättänyt tästä testaa, jäljitä, eristä -mallista, ja se täytyy saada tässä käyttöön. Vaikka kuinka olisi toiveita, että voitaisiin normaalisti avata toimintoja, niin eihän se onnistu, jos tauti paikallisesti jyllää. [Puhemies koputtaa]

Valiokunnassa käsittelemme tämän paketin yksityiskohtia ja pyrimme saamaan siitä [Puhemies koputtaa] taloudellisesti tehokkaan ja mahdollisimman oikeudenmukaisen yksityiskohtineen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Haatainen, 3 minuuttia.

16.58 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa puhemies! Edustaja Slunga-Poutsalo otti esille rakentavassa puheenvuorossaan sen, että Tanskassa on hyvä malli. No, Tanskan malli on elinkeinopoliittinen tuki, ja tämä taas on kompensatiomalli, jonka eduskunta edellytti. Nämä ovat erilaisia asioita. Meillä on sitten näitä elinkeinopoliittisia tukia, joista muun muassa tämä yleistuki on valmisteilla, mutta tämä on nimenomaan ravintola-alaan kohdennettu kohtuullinen kompensatio.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Edustaja Kauma otti tämän työllistämistuen esille. Tämän tuen edellytyksenä on se, että yrityksen maksama palkkasumma työntekijälle on rajoituksen päättymisen jälkeisten kolmen kuukauden aikana yhteensä 2 500 euroa — eli palkkasumma kolmen kuukauden aikana. Se voi olla osa-aikaista työtä. Sen ei tarvitse olla täysijaksoisesti sen kolmen kuukauden aikana, tämä työntekijä voi aloittaa myöhemmin. Eli se henkilön palkka ei ole 2 500 vaan se palkkasumma työntekijälle kolmen kuukauden aikana on 2 500 euroa.

Sitten toinen asia, mitä on tultu kysymään myös, on se, pitääkö näiden työntekijöiden, jotka ovat olleet siellä ja joiden helmikuun palkkasummaan se perustuu, olla kokoaikaisia työntekijöitä. Näin ei ole. Se tukeen oikeutettujen määrä saadaan, kun maksetut palkat helmikuulta jaetaan 2 500 eurolla, ja siitä saadaan sitten se luku, jolle tämä maksetaan. Eli nämä tarkennuksena sitten näihin.

Täällä on puhuttu paljon myös eri tavoista, joilla voitaisiin tukea. Muun muassa alv-vähennyksiä on otettu esiin ja niin edespäin, mutta ne eivät nyt ole kuuluneet tämän lain esittelyyn. Verotuksesta vastaa sitten valtiovarainministeriö.

17.00 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Det är glädjande att stödpaketet för restauranger, kaféer och barer nu har kommit till riksdagen och att det också inkluderar företag på Åland. Tack till regeringen för det. Restaurangföretagare har haft det väldigt svårt i likhet med många andra verksamheter. Det är dock viktigt att jämförelsemånaderna ändras från januari—februari till april—maj i fjol för att utdelningen av stödet ska motsvara verkligheten. Jag hoppas att ekonomiutskottet noggrant kan titta på den här saken i utskottsarbetet.

Stödpaketet behövs på grund av den exceptionella åtgärden att genom lag i praktiken stänga en näring. Det var också något som flera av oss i salen i remissdebatten gällande just stängningarna efterlyste. Stödpaketet ligger på totalt 123 miljoner euro och innehåller både personalstöd och stöd för fasta kostnader. Trots detta exceptionella stöd är det endast ett första hjälpen-kit för många företag och räcker inte till för att täcka alla de förlorade inkomsterna man haft. Därför är det också glädjande att se att bland annat många hyresvärdar hjälpt till med att sänka hyror för att på så vis också säkerställa att det finns en verksamhet kvar efter krisen. Det är ett talkoarbete där vi alla måste hjälpa varandra genom den här krisen.

Ärade talman! Det viktiga är nu att jämförelsemånaderna ändras från januari—februari till april—maj i fjol. Många restauranger har stängt eller låga försäljningssiffror under årets första månader medan försäljningen ökar desto närmare sommaren vi kommer. Att jämföra försäljningen i början av året med sena vårmånader är därmed som att jämföra äpplen och päron. Därför behöver försäljningssiffrorna under våren 2020 jämföras med försäljningssiffrorna under samma tidpunkt förra året för att det ska bli rättvist. Det är för att utdelning av stödet ska motsvara också verkligheten. Samtidigt måste man naturligtvis också då hitta en separat lösning för att kompensera de restaurangföretag som grundats efter i fjol på samma sätt som man plockar bort de företag som inte längre existerar.

Arvoisa herra puhemies! On ilahduttavaa, että ravintoloille ja kahviloille ja baareille suunnattu tukipaketti on nyt saatu eduskuntaan ja että se kattaa myös ahvenanmaalaiset yrittäjät. Kiitos hallitukselle siitä.

Ravintolayrittäjillä on ollut erittäin vaikeaa nyt samoin kuin monilla muilla toimialoilla. Vertailukuukausien vaihtaminen tammi—helmikuusta huhti—toukokuuhun on kuitenkin tärkeää, jotta tuen jakaminen vastaisi todellista tilannetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Arvoisa puhemies! Ahvenanmaa on erittäin riippuvainen sekä ravintoloista että matkailuelinkeinosta yleensä. Tuleva kesä näyttää sen takia melko synkältä. Vuodenvaihteessa Ahvenanmaan työttömyys oli alle 4 prosenttia. Huhtikuun puolessavälissä se oli noussut jo 11,4 prosenttiin, ja on vaara, että se kesäkuussa kohoaa noin 20 prosenttiin.

Ahvenanmaan talous on riippuvainen merenkulusta, palveluista ja matkailusta, joita koronakriisi koskettaa erityisen paljon. Sen vuoksi onkin tervetullutta, että ahvenanmaalaiset yritykset voivat saada osansa näistä tukipaketeista, [Puhemies koputtaa] jotka vaikuttavat osaltaan siihen, että monet tulevat selviytymään kriisistä. Silti tullaan tarvitsemaan lisätukia, ja on tärkeää, että myös ne tukipaketit [Puhemies koputtaa] koskevat Ahvenanmaata ja ahvenanmaalaisia yrityksiä. — Kiitos.

17.04 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ravitsemusliikkeiden tukemisesta ja tehtyjen rajoitustoimien hyvittämisestä on tarpeellinen, mutta myöhässä, epäselvä ja riittämätön. On tietenkin hyvä, että hallitus on nyt mennyt peilin eteen ja nostanut käden tietyllä tavalla myös virheen merkiksi. Talousvaliokunnalle pitääkin antaa nyt aito mahdollisuus ilman hallitus—oppositio-rajoja korjata tilannetta. Esitetty määräraha ei toteuta eduskunnan velvoitetta kohtuullisesta korvauksesta. Laillisen elinkeinon toiminta on estetty, perustelluista syistä tosin, mutta korvausvelvollisuushan tässä syntyy. Esitetty malli myös kohtelee eriarvoisesti yrittäjiä. Kompensaatio ei saa väärentää kilpailutilannetta.

Arvoisa puhemies! Tähän kokonaisuuteen liittyvät myös Business Finland -tuet, jotka hallitus lanseerasi tähän aikaisemmin mukaan sillä perusteella, että se on tapa saada nopeasti yrityksille apua. No, kehittämiseen tarkoitetut tuet eivät kuitenkaan — kaikella ystävyydellä — taipuneet parhaalla tavalla, ja siitä tuli eräänlainen hybridimalli kehittämisen ja akuutin tilanteen väliin, kun virkamiehet yrittivät noudattaa hallituksen epäselviä ohjeita.

Arvoisa puhemies! Näitä syntyneitä epäselvyyksiä ei voi maksattaa suomalaisilla yrittäjillä. Sen johdosta tätä nyt käsittelyssä olevaa tukea onkin tarkasteltava puhtaalta pöydältä. Aikaisemmin myönnetyt tuet eivät siis saa vaikuttaa. Sen lisäksi tämän hallituksen esityksen ulkopuolelta on lähdettävä välittömästi purkamaan alueellisia rajoituksia niillä Suomen alueilla, joilla epidemia on hallussa. Tehty lainsäädäntö mahdollistaa tämän jo nyt.

17.06 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Tässä on pidetty paljon hyviä puheenvuoroja, enkä lähde niitä kaikkia nyt toistamaan. Huomaan, että me nostamme näitä samoja asioita esille.

Jag anser också själv att jämförelseperioden är en sak vi behöver titta på i ekonomiutskottet.

Elikkä talousvaliokunnassa tulee tarkastella tätä vertailujaksoa ja myös tätä Business Finland -osuutta — ei ole mielestäni syytä rangaista niitä, jotka ovat toimintaansa kehittäneet ja sitä jatkossakin kehittävät.

Så jag hoppas att vi inte bestraffar dem som utvecklar sin verksamhet.

Ehkä hieman on yllättänyt tässä, kuinka monta sataa miljoonaa lisää on tulossa täältä oikealta. Olen samaa mieltä osittain siitä, että tämä reilu 100 miljoonaa tuntuu pieneltä sum-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

malta suhteessa koko tähän koronan jälkipyykkiin, mutta silti olisi ehkä reilua samalla kertoa, onko kyse veronkorotuksista vai lisävelan ostopäätöksestä, sitähän tämä käytännössä kuitenkin tarkoittaa.

Mutta meillä jatkuu huomenna keskustelu talousvaliokunnassa, ja pyrimme tekemään mahdollisimman reilun ja järkevän paketin.

Det är en ganska stor sak att ingripa i både egendomsskyddet och näringsfriheten, och därför måste vi se till att få ett rättvist och bra stödpaket för restaurangbranschen.

17.07 Anders Norrback r: Arvoisa puhemies! Aukiolojen rajoittamisella on ollut massiiviset negatiiviset vaikutukset ravitsemusalalle. Joidenkin yritysten myynti on voinut vähentyä peräti 70—100 prosentilla. Osa ravintoloista on kuitenkin keksinyt uusia toimintamalleja, joilla pahimman kriisin yli päästään. Osalle tämä ei ole ollut mahdollista.

On erittäin hienoa, että hallitus on vastannut eduskunnan tahtotilaan toiminnan rajoitusten hyvittämisestä ravintoloille. Juoksevat kulut, kuten vuokrat, ovat monilla jatkuneet, ja akuutti kassakriisi on ollut jo aika pitkään todellinen. Toivottavasti eduskunta käsittelee tämän tukipaketin ripeästi, jotta varat tavoittavat niitä kipeästi tarvitsevat. Tukipaketti on perusteltu.

Pidän kuitenkin, niin kuin moni muukin tässä salissa, hyvin ongelmallisena sitä, että esityksen mukaan hyvitystä saisivat vain ne yritykset, joiden vuoden 2020 huhtikuun myynti on ollut pienempi kuin tammi—helmikuun keskimyynti. Tämä asettaa osan ravintoloista hyvin epätasa-arvoiseen asemaan. Alkuvuonna monella ravintolalla myynti on pientä tai olematonta, esimerkiksi saaristossa ja monella muullakin paikkakunnalla on näin. Parempi vertailuajankohta olisi esimerkiksi viime vuoden huhti—toukokuun myynti. Tästä syystä vertailuajankohtaa on syytä tarkastella vielä eduskunnassa.

Ärade talman! Krisen i branschen är akut. Detta påvisas bland annat av att andelen permitterade är exceptionellt hög inom restaurangbranschen, som sysselsätter speciellt många unga kvinnor. Den 19 april hade 22 000 personer, som är permitterade på heltid, anmält sig som arbetslösa arbetssökande. Det här motsvarar till och med ungefär 31 procent av branschens löntagare.

Alla branscher och alla grupper drabbas av permitteringar på grund av coronan, men krisen har slagit speciellt hårt mot kvinnodominerade servicebranscher. Stödet för återställning kan därför också ses ur ett jämställdhetsperspektiv. Hela samhället drabbas av corona, men vi måste samtidigt vara medvetna om hur olika grupper påverkas, både under krisen och med tanke på återhämtningsåtgärderna. — Kiitos, tack.

17.10 Sheikki Laakso ps: Arvoisa puhemies! Tosiaankin vasemmiston Saramo tuossa aikaisemmin kehui, miten on terveyden puoli Suomessa hoidettu loistavasti, ja kiitteli siitä hallitusta. Tietysti mediatietojen mukaan me emme ole hoitaneet sitä kauhean mairittelevasti. Sitten siinä kohtaa, kun ruvetaan puhumaan yritystuista ja niiden epäonnistumisista, niin kas kummaa, se on jotenkin opposition vika. Ihan käsittämättömiä heittoja.

Sitten edustaja Strand tuossa äsken vaati oppositiota esittämään, teemmekö me leikkauksia vai teemmekö me veronkorotuksia, jotta me saamme tämän kustannuksen jaettua. Tässä on ajatus se, että kustannuksia ei tulisi niin paljon, kun nämä yritykset eivät menisi konkurssiin, niin että jatkossakin tulee niitä verotuloja. Se on ihan sanomatta selvää,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

että jos puolet yrityksistä kaatuu, niin meillä on aika paljon työkkärin jonossa porukkaa ja vähän hautausoimistojenkin nurkilla.

Tammi—helmikuu vertauskohtana tälle keväälle on siinä mielessä huono, että se on epätasa-arvoinen siinä mielessä, että vaikkapa Lapin matkailun tammi—helmikuu on aivan eri kuin täällä etelässä. Minun mielestäni joko pitäisi jakaa koko viime vuoden myynti 12:lla tai sitten ottaa edellisen vuoden huhtikuu ja käyttää uusiin yrityksiin, mihin tämä ei ylety, siinä kohtaa jotain muuta mittaria. Kun me olemme kuitenkin koko ajan kehuneet, kuinka teknologinen maa Suomi on ja kuinka hyvin täällä asiat hoidetaan näissä jutuissa, niin ei käsittääkseni voi olla ongelma, etteikö verottajan listoista tai jostain nähdä, milloin yritykset on perustettu ja milloin ei ole. Ymmärrän hyvin sen suoranaisen maksatuksen ja siitä haluankin antaa kehuja, että tässä on tosiaankin hyviä paketteja siinä mielessä, että saadaan nopeasti tämä raha lähtemään liikenteeseen.

Mutta koska tässä nyt pyydettiin nimenomaan oppositiota ottamaan kantaa tähän ja olemaan mukana tässä hommassa, niin haluan vielä kertoa todellakin sen, että näitä aiempia kehitystukia ei pidä liittää tähän asiaan tällä hetkellä — ja tietysti asian vierestä vähän menee, mutta alkoholin ulosmyynti olisi kyllä kova juttu.

Näissä tapauksissa nyt on vielä tullut tällaisiakin ravintoloitsijoille eteen, että ei ole saanut kunnallisesta tukea sen takia, kun on kaksinyrittäjä, eli ei ole työntekijöitä, mutta on pariskunta, joka yrittää, ja kun se ei olekaan yksinyrittäjä, niin ei ole päässytäkään sitten kunnalliseen hommaan. Mutta siitä sain nytten kyllä tänään jo Lintilälle viestiä, niin että se saattaa huomissa keskusteluissa tulla esiin, mutta tällainen lapsus oli siihen hommaan käynyt.

Täällä tosi paljon puhutaan just näistä ravintola-alan ja matkailun jutuista ja niitten tuskista, [Puhemies koputtaa] ja se on kyllä totta, mutta täällä puuttuu kokonaan vielä kaikkein pahin: tapahtuma- ja messualat elikkä messufirmat etenkin. Niillä on loppunut jokaisella 100-prosenttisesti, [Puhemies koputtaa] ja tänä vuonna tuskin tulee olemaan töitä olenkaan.

17.13 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Ensimmäiseksi kiitokset hallitukselle todella tärkeän esityksen antamisesta. On tärkeää, että me tuemme nyt matkailu- ja ravintola-alaa kaikilla niillä keinoilla, joita meillä käytössämme on.

Yhdyn niihin näkemyksiin, joita täällä salissa on esitetty, että vielä tähän tukien määrätymisperusteeseen liittyen on varmasti paikallaan, että talousvaliokunta arvioi, mikä on oikeudenmukaista. Edustaja Laaksollekin tosiaan huomautan, että eivät Lapissakaan matkailu-yrityksillä tammi—helmikuu ole pääkuukausia, vaan se sesonki on tullut vasta myöhemmin. Eli tässä voisi olla vaikka useita eri vaihtoehtoja, että verrataanko nyt tammi—helmikuuhun vuonna 2020 tai sitten edellisen vuoden liikevaihtoon noin kokonaisuutena, ja otetaan niistä paras sille yritykselle. Eli toivon tosiaan, että talousvaliokunta tätä vielä arvioi.

Kiritän myös monen muun puhujan lailla hallitusta näihin niin sanottuihin ilmaisiin toimiin ravintoloitten tukemiseksi. Niin kuin ministeri jo yhdessä vastauspuheenvuorossaan totesi, tämä ei ole teidän ministeriönne alainen asia, mutta sosiaali- ja terveysministeriö voisi arvioida alkoholilakia ja sitä, olisiko meillä mahdollisuuksia siihen, että tämä laajempi ulosmyynti- ja kotiinkuljetusoikeus ravintoloille sitten sallittaisiin. Näyttää nyt siltä, että tälle menettelylle olisi varsin laajaa tukea yli hallitus—oppositio-rajojen.

Haluan myös tietysti muistuttaa tässä, että meillä on nyt tulossa yrityksille myös tämä yleistuki, joka on äärettömän tärkeä. Sen määrätymisestä täytyy katsoa, millä taval-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

la ja miten se sitten jaetaan. Siitäkin haluan kiittää hallitusta, että kyllä tässä on koronakriisin alla kamppaileville yrityksille kaikki kivet käännetty ja toimenpiteitä on tehty. Kiitos, hallitus, ja kiitos, ministeri, siitä.

17.15 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen määräyksellä ravintolat käytännöllisesti katsoen määrättiin kiinni viimeistään 4.4. Nyt käsiteltävänä olevassa kolmannessa lisätalousarviossa ravintoloiden menetyksiin kohdennetaan 123 miljoonaa euroa. Ravintoloiden tuki on vain noin 13 prosenttia koko ravintola-alan liikevaihdosta, ja samalla se on noin 20—30 prosenttia ravintolasektorin kuluista — alan, jonka lähes koko toiminta on siis ajettu alas. Hyvityspaketti sisältää monta ongelmapistettä.

Panostus painottuu pieniin yksiköihin, mikä on oikeansuuntaista, mutta miten sitten yhdenvertaisuusperiaate sopii tähän katsottaessa niitä suurempiakin yrityksiä?

Koronavirus kohtelee Suomen maakuntia eri tavalla. Olisiko ollut tai olisiko vieläkin järkevää avata ravintoloita asteittain? Uusimaa ja Helsinki ovat koronan suhteen eri asemassa kuin moni muu maakunta Suomessa, ja jos koko maata käsitellään yhtenä alueena, aiheutetaan turhaa viruksen leviämistä isoissa kaupungeissa ja turhia talousvaikeuksia pienempien paikkakuntien ravintoloille ja kuppiloille. Tällainen alueellisuuden huomioon ottaminen olisi mahdollista valmiuslain aikana.

Joka tapauksessa kahden kuukauden lähes totaalinen stoppi tuo mukanaan konkurssveja. Samalla osassa yrityksiä ja ravintoloita kerätyt puskurit ja omat pääomat ovat tulleet syödyiksi. Lisäksi on huomioitava, että moni ravintola sulki omatoimisesti ovensa jo maaliskuun puolivälissä eli paljon ennen kuin sulkemisesta tuli pakollista. Näin toimineille yrityksille ei hyvitystä ole tältä ajalta tulossa.

Vaikka ravintolat avattaisiin kesäkuussa jossakin muodossa, yrittäjät ovat valmiiksi vaikeuksissa. On täysin realistista, että asiakkaiden ravintolakäyttäytyminen tulee muuttumaan. Nyt on koko ravintola-, matkailu- ja hotellisektori pysyvässä kriisissä. Hyvä kysymys onkin, palautuvatko ne koskaan edes entiselle tasolle. Toiminnan alkaessa kesäkuussa voimme olla varmoja, että tarvitaan taloudellista tukea myös ylösajamiseen. Kulut lähtevät täysimuotoisesti juoksemaan saman tien, mutta asiakkaat eivät todennäköisesti tule ryntäämään ravintoloihin.

Ei liene kenellekään epäselvää, että tammikuu ja helmikuu ovat ravintoloissa keskimäärin aivan toisenlaisia kuukausia kuin huhti—toukokuu, varsinkin jos puhutaan sesonkiravintoloista, joilla osalla ei ole edes liikevaihtoa tammi—helmikuussa. Huoli siitä, kuinka tukea jaetaan pienentyneen myynnin mukaan, on aiheellinen. Esimerkkinä vaikkapa yrittäjä, joka poikkeustilasta huolimatta on yrittänyt kaikkensa, tuottaisi vähemmän kuin yrittäjä, joka on nostanut niin sanotusti kädet pystyyn tekemättä mitään.

Arvoisa herra puhemies! Terassiravintolaa pyörittävä sesonkiyrittäjä totesi ikävän osuvasti: ”Tuki on meille nolla euroa.” Yrittäjien huoli siitä, millaisin ehdoin ravintolat voidaan avata kesäkuussa, on heille erityisen tärkeä tieto. Toimintaa on vaikea suunnitella, jos yrittäjät eivät tiedä, millä ehdoilla sitä voi harjoittaa. [Puhemies koputtaa] Samoin se, koska mahdolliset maksatukset näkyvät yritysten tilillä, huolestuttaa yrittäjiä. Näitä aiheellisia kysymyksiä [Puhemies koputtaa] tulee päivittäin meille kaikille edustajille, uskon näin.

17.18 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Ravintolatuki on viimein tullut käsittelyyn. Monien arvioiden ja täällä puhutun perusteella se on kuitenkin hyvin alhainen verrattuna tarpeeseen eikä riitä pelastamaan vaikeuksiin ajautuneita ravintoloita. Monet täällä salissa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

kin ovat kritisoineet sitä, että tammi—helmikuu on otettu vertailuluvuksi, ne kun ovat ravintola- ja majoitusalan hiljaisimmat kuukaudet lähes kaikkialla Suomessa. Myös sesonkiravintolat olisivat avanneet ovensa vasta huhti—toukokuussa. Useilla ravintoloilla on kesällä eniten työvoimaa. Järkevin toimintatapa ei varmastikaan olisi verrata kaikkein parhaimpiinkaan myyntikuukausiin, mutta ehkä näiden väliltä olisi voitu löytää keskiarvo tai, kuten on ehdotettu, olisi voitu verrata edelliseen vuoteen.

Yhtä tärkeää olisi, että ravintola- ja majoitusallalle tiedotetaan, mitä rajoituksia on tulossa ja mitä tulee ottaa huomioon, kun ne kesäkuussa saavat vähitellen avautua. Tarpeeksi ajoissa tulisi kertoa rajoitukset, jotta niihin voi valmistautua. On olemassa paljon ravintoloita, jotka eivät voi avata, koska rajoitustoimet ovat sellaisia, etteivät ne tee toiminnasta kannattavaa. Informointia tarvitaan ja olisi tarvittu jo.

Arvoisa puhemies! Noin 80 prosenttia suomalaisista hotelleista ja kylpylöistä on suljettuna koronakriisin vuoksi, vaikka hallituksen määräämät rajoitukset eivät suoraan koske majoitustoimintaa. PAM ja MaRa ovat esittäneet, että hotellialan pelastamiseksi Suomessa otettaisiin käyttöön valtiontuki, jonka avulla hotelleille maksettaisiin huhti—kesäkuun ajalta korvaus, joka perustuisi liikehuoneiston vuokratuloihin, palkka- ja henkilöstösivukuluihin sekä muihin kiinteisiin kuluihin. Määrällisesti tämä tarkoittaisi noin 160 miljoonan euron tukipakettia.

Kesäkuun alusta sallitaan kontrolloidusti jalkapallo-otteluihin enimmillään 500 hengen yleisö. Entä nämä Suomessa niin kovin yleiset kesäapahtumat, konsertit, kyläjuhlat ja markkinat? Eikö näille pitäisi olla samat oikeudet soveltaa rajoituksia kuin jalkapallo-otteluille ja niiden yleisölle? Jos tästä ei pian tule toimijoille ainakin informaatiota, tapahtumia ei ehditä järjestää, vaikka saataisiinkin, sillä pelkät lupakäsittelyt vievät niin kauan aikaa.

Arvoisa puhemies! Nostan vielä esille messualan. Messurakennusyritysten ja messujärjestäjien liikevaihto on käytännössä romahtanut sata prosenttia ja alan myynti ollut nolla pian kaksi kuukautta. Miten hallitus aikoo puuttua tähän lukuisia eri alojen yrityksiä ja tuhansia työntekijöitä koskevaan asiaan?

17.21 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Tämä ravintolatuki tässä on aiheuttanut keskustelua aika paljon nimenomaan siitä, mitenkä määritellään tämä korvausajankohta, ja kun itse ajattelen sitä korvausajankohtaa tälle vuodelle, mikä voisi olla semmoinen oikea kohta, niin en minä löydä kyllä yhtään kuukautta, mikä kävisi. Minä toivon, että talousvaliokunta osaa etsiä sen oikean ajankohdan, jotta sitä tukea annettaisiin näille ravintolayrittäjille mahdollisimman paljon ja mahdollisimman hyvin sieltä, ja että löytäisivät yhteisen näkemyksen siitä, mikä tasapuolisesti kohtelisi meillä näitä yrityksiä, etenkin pienempiä ja näitä herkästi haavoittuvia yrityksiä.

Pitää ihan kiittää hallitusta, että se toi tämän esityksen — ja ministeriä — että me olemme saaneet tämän käsittelyyn täällä eduskunnassa. Pitää muistuttaa, kun on hallitusta syytetty tästä ravintoloitten sulkemisesta, että kyllähän se oli eduskunnan päätös. Näinhän eduskunta päätti valmiuslain pohjalta, että ravintolat joudutaan tämän koronaepidemian leviämisen estämiseksi sulkemaan, ja kun katsoo näitä tuloksia, mitenkä paljon Suomessa on sairastuttu koronaepidemiaan ja mitkä ne tulokset ovat olleet, niin ne toimet ovat varmaan olleet oikeansuuntaisia. Ja nyt kun ollaan vapauttamassa näitä asioita, niin toivotaan, että se oikea viisaus löytyy siitä, niin että voidaan hyvillä mielin lähteä ravintolaan ja ne etäisyydet saadaan pidettyä, ja että saadaan jollakin tavalla tuettua siis myös näitä ravintoloita sillä tavalla, että ne pystyvät näitä osittain vajaita ravintoloita auki pitämään. Sen täh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

den minä toivon hallitukselta vielä jonkunlaisia suuntaviivoja siihen, mitenkä tuetaan siten jatkossa näitä ravintoloita, jos näitä rajoituksia joudutaan kuitenkin ylläpitämään vielä pitemmän aikaa. — Kiitos.

17.23 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tätä ravintolatukipakettia nyt on tässä jonkun aikaa odotettukin tänne eduskuntaan, ja nyt se on käsiteltävänä. Tietenkin se on välttämätöntä tarpeen, koska yhteiskuntahan on omalla päätöksellään tämän liiketoiminnan lopettanut, ja näin ollen yhteiskunnan täytyy myös sen lopettamisen vaikutukset hyvittää.

Paketti on silti melko vajavainen ja kattaa vain osan ongelmaa, näin on erityisesti useissa puheenvuoroissa esille tulleiden kausiravintoloiden osalta. Nehän toimivat ja työllistävät hyvin lyhyellä aikajaksolla täällä Etelä-Suomessa, pääasiassa kesän parhaan aikana — pahimmassa tapauksessa muutamina viikkoina, parhaimmassa tapauksessa muutamina kuukausina. Jos ajateltaisiin, että ravintolat voisivat jollain tavalla olla auki kesäkuun alusta ja kuitenkin isot yleisötapahtumat on käytännössä kielletty heinäkuun loppuun asti, niin eihän se kesä enää käytännössä sen liiketoiminnan kannalta lähde samalla tavalla käyntiin kuin normaalisti. Vähintäänkään ihmiset eivät liiku samalla tavalla kuin tavallisena kesänä, ja moni ravintola- ja tapahtumayrittäjä on sidottu näihin suuriin yleisötapahtumiin, jotka käytännössä, henkisesti ottaen ainakin, on jo peruttu tältä kesältä. Kioskien ja kahviloiden sesonkityöntekijöitä ei ole voitu palkata, joten ei ole työntekijöitä, joita vastaan saada tukea. Silti kuluja käytännössä kuitenkin on, ja liikevaihto ei tule toteutumaan. Tähän mielestäni valiokunnan olisi syytä rakentaa jonkinlainen tukimekanismi tämän alan yritysten konkurssien välttämiseksi.

Mitä tulee ravintoloiden asteittaiseen avaamiseen eri puolilla maata, se olisi järkiratkaisu, jota kannatan lämpimästi. Tartuntatilanne ei ole samanlainen kaikkialla, ja rajoitusten mielekkyyden kokemus ja tosiasiaa myös niiden rajoitusten noudattaminen riippuvat siitä, millainen tartuntatilanne on kullakin alueella.

Tuen myös monien esille ottamaa alkoholin ulosmyyntioikeutta ravintoloista, vaikkakin ihmettelen, miksi tällainen oikeus ei voisi olla myöskin normaalikäytäntömme, miksi sen pitäisi olla poikkeustila. Mikäänärkevä asia ei estäisi alkoholin ulosmyyntiä ravintoloista aivan tavallisissakin tilanteissa.

Ravintoloiden ohella on muutakin liiketoimintaa, joka on käytännössä suljettu yhteiskunnan päätöksellä. Mainitaan esimerkiksi matkatoimistoala, jolla bisnes käytännössä pysähtyi ulkoministeriön suositukseen olla matkustamatta — jäljellä oli enää matkustajien saaminen takaisin maailmalta. Olen huolissani alan tilanteesta, eikä huoltani suinkaan vähentänyt edustaja Harkimon tästä kyselytunnilla ministeri Lintilältä saama vastaus, kun tilanne tuntui olevan se, että hallitus ei ymmärrä koko ongelman olemassaoloa. Toivoisin hallitukselta huomiota myöskin matkatoimistoalalle.

17.26 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Jatkan hiukan aikaisempaa puheenvuoroani tuon uudelleentyöllistämisen tuen osalta. Luulen, että puhuimme ministeri Haataisen kanssa samasta asiasta mutta hiukan eri tavalla.

Nimittäin täällä sivulla 14 kohdassa 4 § ”Tuen myöntämisen edellytykset ja määrä” todetaan: ”Tuen määrä olisi 1 000 euroa työntekijää kohden.” ”Edellytyksenä tuen myöntämiselle olisi, että ravitsemisyritys maksaa työntekijälle rajoitusvelvoitteen päättymisen jälkeisen kolmen kuukauden ajalta palkkaa vähintään 2 500 euroa”, aivan kuten ministeri totesi. Täällä seuraavalla sivulla 15 todetaan niin, että tämä summa, 2 500 euroa, vastaa suu-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

rin piirtein ravitsemisalan työntekijän keskimääräistä kuukausipalkkaa. Tämä oli se, jonka itse toin esiin.

Elikkä tuolla 2 500 euron kertymällä kolmessa kuukaudessa saisi sen 1 000 euroa tällä laskentakaavalla, joka tässä mallissa on rakennettu, mutta nyt, kun olemme asiantuntijoita kuunnelleet, sieltä on tullut ajatuksia, että tuo 2 500 euroa, joka tässä laskennan lähtökohdalla on, on hiukan korkea. Eli se voisi olla alempi, esimerkiksi 2 000 euroa tai 1 700 euroa tai joku tilastollinen summa, joka katsottaisiin oikeudenmukaisemmaksi, koska tällä pienemmällä palkallahan myöskin sitten ikään kuin saisi sen palkkakertymän täyteen kolmessa kuukaudessa ja myöskin sen 1 000 euroa sitä palkattua henkilöä kohden. Arvoisa puhemies, otan tämän esiin talousvaliokunnassa, jossa me tätä laskentakaavaa varmaankin hiomme vielä enemmän.

Yksi asia, mikä tässä uudelleentyöllistämisessä on myöskin tullut esiin, on se, että ravintola-alalla käytetään paljon vuokratyövoimaa, ja tämä malli ei pysty ihan täydellisesti sitä huomioimaan. Eli jollakin tavalla tätä uudelleentyöllistämistä meidän täytyy joka tapauksessa pohtia, mutta silloin alun perin kun tätä mietintöä alan sulkemisesta tehtiin, niin kyllä jo siinä vaiheessa tuli ravintola- ja majoitusosalta se toive, että jollakin tavalla palkitaisiin tai otettaisiin huomioon nimenomaan tämä työllistämisenäkökulma eikä yksistään sitä kulujen korvausnäkökulmaa. Siinä mielessä, vaikka täällä ovat monet tätä mallia haukkuneet ja kritisoineet ja itsekin näen siinä paljon puutteita, kyllä siinä kehittämispotentiaalia on, ja luulen, että me voimme kyllä päästä ihan hyvään malliin tästä.

17.29 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ehkä tätä tilannetta parhaiten kuvaa joensuulainen yrittäjä, joka on ravintolayrittäjä, joka soitti minulle tämän kriisin alettua, että häneltä meni kahden ensimmäisen vuorokauden aikana 89 prosenttia liikevaihdosta alas, ja hän oli tietysti erittäin, erittäin huolissaan siitä, miten käy. Totta kai yritys oli jo viilannut omat toimenpiteensä siihen asentoon, että selvittää tämän kriisin yli, ja sitten kun elämä helpottuu ja tauti helpottaa ja päästään taas normaaliin päiväjärjestykseen sillä puolella, niin yritystoiminta jatkuu normaalisti, ja usko siihen, että sellainen päivä tulee, on edelleen vahva.

Mutta kannattaa meidän kaikkien muistaa ja omissa kommentteissamme myös huomioida, että tilanne Suomessa on nyt todella vakava. Tällaista ei varmaan kukaan ikinä haluaisi, ei voinut edes pahimmissa painajaisissa kuvitella, eikä tätä ole kukaan voinut ennen aikaan harjoitella, niin että tässä ollaan ihan uuden tilanteen, uuden uhkan edessä. Tätä varten eduskunnassa ja talousvaliokunnassa tätä asiaa, tätä hallituksen esitystä, nyt käsitellään, ja pitää löytyä niitä järkeviä ja hyviä elementtejä. Siellä pitää ideoida — vapaat ideat, hyvät ideat ovat varmasti kullannarvoisia nyt. Tärkeää olisi huomata sekin, että kun tauti sitten helpottaa ja kriisi alkaa helpottaa ja päästään taas normaaliin taloustoimintatilanteeseen, niin siinä tilanteessa meillä pitää olla jäljellä niitä yrityksiä, jotka tätä maata rakentavat edelleen, koska lähtökohta, ainoa tapa selvittää tästä asiasta on pitää mahdollisimman moni yritys hengissä — ei hyvässä kunnossa varmaan kukaan selviä mutta siinä kunnossa, että pystyy jatkamaan toimintaansa ja palkkaamaan työvoimaa takaisin töihin.

Viimeisenä asiana toivon, arvoisa puhemies, sitä, että kun meillä Suomessa on eri alueita, on Uuttamaata ja tämän viruksen esiintymisen kannalta erilaisia alueita — on hyvinkin alueita, missä ei ole ollut viime aikoina yhtäkään sairastunutta ihmistä — niin tällainen alueellinen porrastamisen harkinta tässä asiassa olisi erittäin arvokasta. Minun mielestäni kaikkien rankaisu sillä periaatteella, että jollakin alueella sitä tautia on paljon... Ihmiset

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

osaavat vastuullisesti kuitenkin käyttäytyä. He tietävät, miten he itse tässä toimivat, koska heidän oma terveytensä ja oma henkensä siinä on kyseessä. Uskon siihen, että ihmisillä, jokaisella itsellään, on vastuunkantokykyä mukana niin paljon, että tietoisesti ei tautia levitetä ja kannetaan se vastuu sitten. Sen takia meidän päättäjien tulee kantaa se oma vastuumme, että me huomioimme nämä erilaiset alueet, joita Suomen, suuren, rakkaan isänmaamme, kohdalla löytyy, kuten kotimaakuntani Pohjois-Karjala taikka sitten esimerkiksi Uusimaa.

17.32 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Olen hieman pettynyt, että edustaja Kurvinen syyttää kokoomuslaisia rahan ympäriinsä heittelystä. Ravintola-ala, kuten moni muukin ala, on täydessä pulassa. Me yritämme nyt pelastaa yritykset ja työpaikat. Vaikuttaa välillä siltä, että tekisimme sen kokoomuksessa paremmin kuin hallitus. Jokainen voi laskea sen surullisen laskutoimituksen, kuinka paljon yhteiskunnalle maksaa, jos ravintoloita menee konkurssiin ja moni matalapalkkainen menettää työpaikkansa. Nyt puhun niin taloudellisesta kuin henkisestäkin laskusta.

Tämä malli, jota täällä tänään on esimerkiksi kokoomuksen edustajien suulla nostettu, ottaa mukaan myös täällä usein kysytyjen toimijoiden hädän. Eli jos korvausjärjestelmän piiriin tulisivat kaikki ne yritykset, joilla toimialana on ravitsemisliike, niin kun yrityksellä on muutakin toimintaa kuin ravitsemisliiketoiminta, yritys saisi korvauksen vahingoistaan ravitsemisliiketoiminnan osalta. Yritys joutuisi selvittämään viranomaiselle ravitsemisliiketoiminnan arvonlisäverollisen myynnin osuuden luotettavalla tavalla, ja sen uskon nykypäivänä onnistuvan kyllä. Tällaisia yrityksiä ovat esimerkiksi hotellit, kylpylät, liikenneasemat, keilahallit, huvipuistot, hiihtohissi- ja rinnetoimintaa harjoittavat yritykset, ohjelmapalvelu- ja elämyspalvelutoimintaa harjoittavat yritykset, kongressit, ne monta kertaa kysytyt messut ja heidän hätänsä ja yritykset, joilla on ravitsemisliiketoiminnan lisäksi vähittäiskauppaa.

Eli ratkaisuja kyllä on, ja kun vain nyt käytetään tässä yhteishenkeä ja päättää, niin eteenpäin mennään. — Kiitos.

17.34 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Tilanne on todella vakava, niin kuin edustaja Hoskonen hetki sitten kertoi, mutta hallituksen taloustukipolitiikka, missä ensin katsotaan, sitten paikkaillaan, on mielestäni kyllä ollut aivan vääräsuuntainen.

Poikkeusolosuhteet tulivat voimaan 17.3., ja vielä nyt ollaan tilanteessa, jossa pohditaan, mitenkä tuetaan yrityksiä ja minkä alustan kautta. Aikaa, arvoisa hallitus, on hukattu todella runsaasti. Selitykseksi ei voi riittää, että tilanne tuli niin yllättäen. Tästä tulevasta ja nyt olemassa olevasta tilanteesta me perussuomalaiset esitimme huolestamme jo paljon ennen hallituksen toimia, aivan kuten edustaja Kankaanniemi aikaisemmin tässä salissa osuvasti valaisi.

Puolustukseksi ei myöskään riitä, että ei ole kokemusta vastaavista tilanteista. Jokainen myös tässä salissa tai tämän salin ulkopuolella ymmärtää, että jos liikevaihto putoaa nol- laan tai lähes nol- laan, syntyy automaattisesti kassakriisi. Ei siinä silloin voi tulla kenellekään mieleen, että nyt ensisijaisena asiana olisi erilaisten hankkeiden kehittäminen tai luominen. Toimintatavat ja erilaiset alustat asetuksilla tai muilla keinoilla olisi pitänyt suunnitella ja pitäisi suunnitella ja toteuttaa ensin.

Viimeisen kahden kuukauden aikana on monta asiaa jouduttu korjaamaan. Nyt tällä hetkellä hallitus pompottelee ravintoloihin suunnatun tukipaketin jakamisperusteita. En tiedä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

keitä asiantuntijoita tai millaista avustajakuntaa hallitus on käyttänyt, mutta vahvasti vaikuttaa, että yrittäjien ja nyt viimeksi ravintolanpitäjien ääni on taas jäänyt kuulematta. Sekasotku siitä, miten vanhat, jo anotut tuet elyiltä ja Business Finlandilta suhteutetaan tähän käsitteillä olevaan ravintoloiden tukijärjestelmään, herättää suurta hämmennystä kentällä. Yleisesti ottaen tukien käsittely on vienyt aivan liikaa aikaa, ja hallituksen julkituoma slogan ”terveet yritykset pelastetaan” on jäänyt kovin epäselväksi. Kuka määrittelee ja miten, mikä osa yrityksistä ajetaan konkurssiin ja mikä osa saa mahdollisuuden jatkaa? Hallituksen sivulauseessa lupaama lisäys ”ja kaikkia autetaan” on ainakin omalla kohdallani jäänyt kovin harmaaksi alueeksi ja epäselväksi lupaukseksi. Mitä hallitus todella tarkoittaa? Tässä on ollut kaiken aikaa kaikkien tukien jakamisessa ja käsittelyssä vahvaa johtajuusongelmaa. Pallo on pahasti ollut hukassa. Kaiken aikaa mennään takaperin puuhun.

Tällä hetkellä on ensisijaisesti kysymys kustannusten kattamisesta. Apu pitää kohdistaa sinne, missä hätä on suurin. Monet muut maat, vaikkapa Saksa, Ruotsi, Tanska ja Norja, ovat meitä merkittävästi edellä jakaessaan yritystukia. On totta, että jokainen päivä maksaa yhteiskunnalle paljon ja koronan jatkuessa ehkä vain neljäs—viidesosa yrityksistä tulee saamaan julkista tukea, ja nekin vain rajatun ajan.

Arvoisa herra puhemies! Suomen Yrittäjät on täysin oikeassa peräänkuuluttaessaan, että nyt viimeistään jo lopulta olisi äärimmäisen tärkeää, että hallitus linjaisi kaikkia yrityksiä koskevasta yleisestä kriisituesta ja pian. Toivonkin, [Puhemies koputtaa] että lähiviikot ja lähipäivät tuovat tähän yrittäjän asiaan valaistusta ja tilanne ratkaistaan.

17.37 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa puhemies! Koronakriisi on edellyttänyt valtiolta merkittäviä ja painaviakin rajoittamistoimenpiteitä, ja niistä on tämä eduskunta yksimielisesti ollut päättämässä pakottavista syistä. Tämän kompensatiomallin rakentaminen on ollut hyvin vaativa kokonaisuus — eduskuntahan edellytti perustuslakivaliokunnan mukaan tätä kohtuullista kompensatiota menetysten myötä. On kuitenkin syytä nyt korostaa sitä, että ei ole kyse liikevoiton korvauksesta juridisesti vahingonkorvausvelvoitteen kautta vaan nimenomaan myynnin laskun kompensoinnista.

Hallituksen esityksen keskeiset periaatteet, nopea joukkomaksatus, toimijakentän voimasuhteiden huomioiminen ja tämä uudelleentyöllistämisen helpottaminen, ovat erinomaisia, ja lämpimät kiitokset siitä ministerille. Joukkomaksatus onnistuu veroviranomaisilta suoraan saatavan tiedon kautta, ja samalla pystymme ehkäisemään harmaata taloutta. On varmistettava, ettei tukea ohjaudu yrityksille, joilla ei ole enää kuluva vuoden alussa ollut liiketoimintaa. Myös siitä syystä tämä tarkasteluajankohta tammi—helmikuu on perusteltu, mutta on myös mitä ilmeisimmin tarpeen huomioida vuoden 2019 huhti—toukokuun aikana vallinnut tilanne nimenomaan ravintola-alan erityispiirteiden ja -luonteen takia. Nämä kaksi asiaa on mahdollistaa yhdistää toisiinsa ilman, että näistä periaatteista joudutaan luopumaan.

Kompensaation on kohdistuttava reilusti. Meidän on pidettävä huoli siitä, ettei merkittävä, yli 55 prosenttia työllistävä pk-kenttä jää suhteellisesti isompien jalkoihin. Yleisesti tiedossa oleva ja tunnustettu tosiasia on, että tällä hetkellä valtion on tuettava ennen kaikkea pk-yrityksiä selviämään välittömän kriisin yli. Tästä on hyvin laaja parlamentaarinen yhteisymmärrys myös eduskuntapuolueiden keskuudessa. Ja nyt tässä ravintola-alan tukemisessa ja kompensaatiossa on kyse juuri siitä tuesta, mitä tähän mennessä on kaivattu, tuesta kiinteisiin kustannuksiin ja kuluihin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

Arvoisa puhemies! Tämä uudelleentyöllistämistuki omana elementtinään on merkittävä. Sen osalta meidän on kuitenkin arvioitava, onko edellytys työllistamisestä tämän kolmen kuukauden aikarajassa kohtuullinen edellytys näille toimijoille tilanteessa, joka on äärimmäisen epävarma, emmekä tiedä, missä määrin rajoituksia mahdollisesti tullaan uudeen asettamaan.

Näiden muiden tukien osalta totean, että on kohtuullista todella arvioida ja välttää päällekkäisiä tukia mutta pitää kiinni siitä, että nimenomaan kehittämistyötä tehneet yritykset eivät jäisi sitten pois tästä ravintola-alan erillisestä [Puhemies koputtaa] kompensatiosta, sikäli kuin nämä tuet on asianmukaisin perusteluin saatu. — Kiitos.

17.40 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Koronakriisin takia hallituksen sulkeville ravintoloille on luvattu kompensoiva tukipaketti. Tätä nyt käsitellyssä olevaa hallituksen esitystä ravintoloiden ja ravitsemisyriyten tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä on täällä odotettu pitkään. Sitä ovat odottaneet ravintoloitsijat, ja sitä on odottanut eduskunta, ja vähän ihmettelen, mikä tässä on näin kauan kestänyt.

Totean suoraan, että tämä hallituksen esitys on torso eikä se sellaisenaan riitä. Hallituksen esittämä korvaus on noin kolmanneksen siitä, mikä on yleinen käsitys alan tappioista, eli liian vähän.

Kompensatiomalli on keho. Se perustuu väärään ajankohtaan eli tammi—helmikuun liikevaihtoon, kun oikeampi vertailukohta olisi esimerkiksi huhti—toukokuu viime vuonna. Malli on myös epäreilu erikokoisille yrityksille. Suuria ja pieniä ravintolayrityksiä ei saa asettaa vastakkain. Edelleen: myös viime toukokuun jälkeen aloittaneiden yritysten ahdinko tulee huomioida.

Myös muita kuin yhtiömuodossa toimivia ravintoloita tulee ottaa tuen piiriin. Moni suosittu ravintola saattaa toimia esimerkiksi yhdistysmuotoisena. Henkilöstöravintoloiden tulisi niin ikään olla korvauksen piirissä.

On pidettävä huoli siitä, että ne ravintolat ja ravintoloitsijat, jotka ovat jo saaneet Business Finlandilta tai ely-keskukselta esiselvitys- tai kehittämisrahaa, eivät kuitenkaan saisi joutua väliinputoajiksi. Tuki kuuluu myös niille, jotka ovat kehittäneet toimintaansa.

Edustaja Kurvinen täällä kutsui oppositiota mukaan korjaamaan ja paikkaamaan hallituksen esityksiä. Teemme mielellämme hallitukselle hyvän ja kattavan esityksen. Kokoomus julkistikin tänään ehdotuksensa ravintola-alan tukijärjestelmälle, ja tarjoamme tämän ehdotuksen yleiseen käyttöön. On kuitenkin kysyttävä hallituspuolueiden edustajilta, millaisia sisäisiä ristiriitoja teillä siellä hallituksessa on, kun ette näin vakavasta asiasta ja eduskunnan edellyttämästä asiasta ole pystyneet esitystä tekemään.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että ravintolat, kuten muutkin yritykset, pääsisivät mahdollisimman nopeasti toimimaan normaalisti. Kun ravintoloiden aukiolo taas sallitaan, tulisi niiden aukiolo sallia normaalisti ilman rajoituksia. Aukioloaikojen tai sisään laskettavien asiakkaiden määrän rajoittaminen johtaa kohtuuttomaan tilanteeseen. Ravitsemisyriyys joutuisi tällöin vastaamaan kustannuksista lähes täysimääräisesti, mutta mahdollisuutta tehdä liiketoimintaa olisi siis vakavalla tavalla rajoitettu. Näin ollen, kun ravintolat avataan, niin sitten ne myöskin avataan eikä sälytetä niille uusia rajoituksia.

Arvoisa puhemies! Toivon, että kollegat talousvaliokunnassa laittavat tämänkin hallituksen esityksen kuntoon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

17.43 Ville Kaunisto kok: Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin nostaa esiin edustaja Multalan erinomaisen lakialoitteen, josta täällä on ollut salin joka reunalta jonkinnäköistä yhdenmielisyyttä, ja siinä mielessä toivoisin, että sitä asiaa pystyttäisiin myös viemään eteenpäin, eli ravintoloiden ulosmyyntioikeutta. Tämä on sellainen pieni toimi, jolla pystytään luomaan toivoa tulevaisuuteen.

Harvemmin olen edustaja Mäkelän kanssa samaa mieltä, mutta nyt täytyy myöntää, että hänen kanssaan olen samaa mieltä siinä, että ehkä tämä laki voisi olla sellainen, joka jatkuisi myös tulevaisuudessa, eli siinä ei tarvitsisi tuota takarajaa olla, vaan se olisi ihan kelpo muutos pysyvästi. — Kiitos.

17.44 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin ministeri Haataiselle siitä, että on jaksanut tätä välillä poukkoilevaakin keskustelua kuunnella koko keskustelun ajan.

Tämä on nyt kaiken kaikkiaan tavallaan jo neljäs erillinen yritysten tukemiseen rakennettu työkalu, ja väkisinkin tulee sitten näitä ongelmia, päällekkäisyyksiä muitten osalta, ja kunhan vielä tulee se viides yritystyökalu, mikä on Lintilän valmistelussa, näistä suorista yritystuista, niin samaa keskustelua kyllä jatketaan. Ei voi välttyä siltä, että sitten kehittämisavustukset ja nämä suorat tuet tulevat tarkasteluun.

Toinen mielenkiintoinen oppositiosta sanottu asia on, että tämä on kiireellä valmisteltu. Toisaalta täällä on kolme neljä viikkoa huudettu, että missä se laki viipyy, niin että pikkuksen ristiriitaista on tämäkin.

Ja kolmas on sitten se, että on tätä taloutta nyt sitten painotettu, mutta kyllä täällä kerroin on kaksi joka kerta, kun yritystuet tulevat, ja sitten lisärahoitusta sieltä oikealta on tullut näihin paketteihin. Mielenkiintoistahan tätä on seurata ja kuunnella.

Kaiken kaikkiaan tämä kolmas lisätalousarvio ja tämä ravintolapaketti ei ole ollut helppo valmisteltava, 123 miljoonaa ovat nyt nämä jakoperusteet, ja vaikea kaiken kaikkiaan alan luonne huomioiden. Mutta minusta tässä nämä elementit ovat kumminkin hyvät: Toiminnan rajoitusten hyvittäminen, siellä on ne omat rajoittimet. Erityisesti hyvä on sitten tämä työllisyyden tukeminen toiminnan käynnistyessä, ja minun mielestäni siinä ei ole kyllä kausiravintoloita suljettu ulos, jos oikein ymmärrän, eli heillä ilmeisesti on mahdollisuus tämä 1 000 euron tuki saada työn käynnistyessä. Siihen tietysti ministeri varmaan... Se olisi tärkeää, ja se helpottaisi näitten kausiravintoloitten osalta. Tällä alalla, vaikka minäkalainen malli rakennettaisiin, on varmasti aina väliinputoajia. Ei ole varmaan mahdollista semmoinen, että tämä tyydyttäisi koko ravintola-alaa, ja tietysti nämä kausiravintolat ovat tässä vaikeimmassa asemassa. Perusteet, maksatusten nopeus, joukkomaksatukset ovat hyvät, samoin ylikompensaatio tavallaan. Ja niin kuin ministeri totesi, se, että tämä kohdentuu pk-yrityksiin, joita on suurin osa ravintola-alan yrityksistä, on tärkeää.

Ongelmiahan tässä paketissa on paljon. Näissä pk-yrityksissä, ravintola-alalla erityisesti, on paljon hyvin lyhyellä elinkaarella olevia yrityksiä, ja [Puhemies koputtaa] sitten on tämä kausiluontoisuus, mistä sanoin.

Mutta on hienoa, että ravintola-ala käynnistyy, [Puhemies koputtaa] ja tärkeää on myös, että se hyvin paljon työllistävänä alana nyt sitten saadaan liikkeelle, ja tätä alueellista ohjeistusta ehkä kannattaisi harkita.

17.47 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitän ministeri Haataista, että olette täällä vielä kuuntelemassa tätä puhetta. Haluan kiittää kaikkia hyvästä keskuste-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

lusta, mutta ihmettelen hieman opposition puheenvuoroja siitä, että ravintoloita tai yrittäjiä ei olisi kuultu tämän asian osalta, tai siitä, että hallituksella olisi pallo hukassa. Nyt on tulossa hyvä esitys eduskuntaan, ja on myös pyydetty, että eduskunta tuopi tähän vielä lisähuomioita esille. Minä ihmettelen myös sitä, kun täällä on tuotu aikaisemmissa puheenvuoroissa esille semmoista, että ravintolat tai matkailualan yrittäjät eivät olisi saaneet mitään tukea. No, ravintolayritykset ovat voineet hakea tukea yrityksen koon mukaan myös joko Business Finlandilta tai elyn suunnalta.

Mutta nyt on tämä esitys toiminnan rajoitusten hyvittämisestä. Tästä tuen vertailuajan kohdastahan on käyty keskustelua, tästä tammi—helmikuusta. Se on aiheuttanut todella paljon kritiikkiä, koska ajankohtahan on ravintola-alalla yleensä melko hiljainen. Minä ainakin olen saanut todella paljon yhteydenottoja, ja ravintolayrittäjät ovat kysyneet, että eikö tästä tukihommasta voisi tehdä mahdollisimman yksinkertaista: otettaisiin viime vuoden, vuoden 19, tulos, tilinpäätökset, ja jos vaikka 50 000:kin olisi tehty voittoa, niin jaettaisiin se 12 kuukaudella ja sitten kerrottaisiin tällä 3 kuukaudella elikkä näillä kriisiajan kuukausilla. Tämähän olisi aika simppei ja oikeudenmukainen tukijärjestelmä.

Tämmöisen ajatuksen ajattelin tuoda, arvoisa puhemies, tähän lähetekeskusteluun. Minä tiedän ja uskon, että varmasti tämä talo pystyy lopulta tuomaan hyviä esityksiä eduskunnan päätettäväksi. — Kiitoksia.

17.49 Riitta Mäkinen sd: Puheenjohtaja! Ensiksi ihan lyhyesti tähän tukikokonaisuuteen. Eduskunta todellakin edellytti, että koska nämä rajoitustoimenpiteet kohdistuvat nimenomaan ja vain ja ainoastaan suoraan tähän ravintolatoimintaan, niin nyt myös tämä kompensointikin voi juridisesti kohdentua vain siihen, mutta on aivan totta, että nyt tällä hetkellä myös lukuisat muut eri toimijat, lähtökohtaisesti jo majoitustoimintaa harjoittavat yritykset, ovat ainakin välillisesti, jolleivät suoraan, yhtä suurissa tai vähintään likipitään yhtä suurissa ongelmissa. Kyllä tietenkin vankka toivomus on siitä, että Lintilän taholta tulevassa yleistuen valmistelussa huomioidaan myös näitä toimijoita, jotka eivät nyt nimenomaan tästä ravintola-alan kompensatiosta pääse hyötymään.

Mutta todella tähän kritiikkiin nyt:

Yhdyn aivan samaan näkemykseen kuin edustaja Eskelisellä oli. Tässä on nyt tosiaan kulunut reilu kuukausi siitä, kun ravintolat suljettiin, ja on ollut kova hätä siitä, että nyt pitäisi mahdollisimman nopeasti saada nämä tukimekanismit kompensatiokäyttöön. Kun me huomioimme sen, että normaalissa menettelyssä lainsäädäntötyöhön menee noin puolitoinen vuosi, niin nyt se, että hallitus kykenee tekemään muutamassa viikossa esityksen meille tästä kompensatiologiikasta ja -mallista, on minusta erinomainen saavutus.

Toisaalta sitten jos näitä kaikkia yksityiskohtia, joita nyt ihan aiheellisestikin ollaan tässä salissa tänä iltana nostettu esille, olisi jääty tänne ministerin kabinettiin jumppaamaan vielä viikoiksi, niin se ei takuuvarmasti olisi ollut ainakaan meidän ravintola-alan yrittäjien etu. Eli siis tämä vaihtoehto, että me olemme nyt saaneet esityksen, jota päästään käsittelemään talousvaliokunnassa ja mahdollisimman pian myös täällä parlamentarisessa yhteistyössä, on minusta erittäin hyvä ratkaisu, joten tämäntyyppinen argumentaatio ja kritiikki siitä, että nyt hallitus sysäisi vastuun tämän kompensatiopakettin valmistelusta eduskunnalle kykenemättömyyttään, on minusta hieman ala-arvoista.

Todella talousvaliokunta pääsee huomenna tätä asiaa edelleen käsittelemään, ja uskon kyllä, että tässä hallitus- ja oppositio puolueet varmasti yhteisymmärryksessä saavat aikaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

ratkaisun, jossa ehkä osittain joitakin viilauksia tehdään, mutta tämä pohja on erittäin hyvä, ja sillä on erittäin hyvä mennä liikkeelle.

Kiitokset ministerille erittäin vaativasta valmistelusta.

17.52 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Meillä on menossa tässä nyt neljäs yrittäjä eli ravintola-alojen yrittäjä, ja huomenna salin tulee viides yrittäjä eli tämä yleistä, jota on valmisteltu jo jonkin aikaa.

On ihan selvää, että ravintolat ovat joutuneet poikkeukselliseen tilanteeseen, niin kuin tässä salissa on monta kertaa tänään todettukin, jo pelkästään johtuen siitä, että ravintola-alaa on rajoitettu tällä erillisellä lainsäädännöllä, niin kuin perustuslakivaliokuntakin on pitänyt merkillä. Kuitenkin esimerkiksi matkailualan toimijat, palvelualat ja vientiä tekevät yritykset ovat tässä samassa vaikeassa tilanteessa, että korona on vienyt asiakaskunnan, ja on selvää, että tätä keskustelua tulee laajentaa koskemaan myös muita yrityksiä, jotka ovat merkittävästi kärsineet koronan mittaan. Kaikille ei erillistukea voi saada, ja se on ilmeistä, että tämän yleistuen tulee olla sellainen, että se palvelee yrityksiä laajasti.

Mielestäni on jo käynyt aika selväksi tässäkin salissa, että hallituspuolueilla on yksimielisyys siitä, että korjauksia tämä laki tarvitsee. Se on tuotu nopealla aikataululla eduskuntaan, niin kuin toivottu ja niin kuin on pitänytkin, ja kiitos siitä ministerille, että se on nyt täällä meillä. En usko, että tulee talousvaliokunnassa mitään ongelmaa näistä korjaustoimenpiteistä, mitä tänäänkin on esitetty. Itse koen, että tämä hallituksen esitys nimenomaan kaipaa muutoksia liittyen tähän tuen määräytymisen ajankohtaan, joka on nostettu jo tänään esiin. Ravintolat ovat usein sesonkiluonteisia, ja tammi- ja helmikuu ovat ne köyhimmät kuukaudet tulonmuodostuksen kannalta, ja sen takia siihen tulee kiinnittää huomiota. Toinen seikka on ilman muuta tämä tukien päällekkäisyys, jota tulee tarkastella, mutta kaikkia tukiahan ei ravintolayrityskään pysty saamaan päällekkäin, niin että jotain tarkkarajaisuutta siinäkin tulee olla.

Kuitenkin ehkä semmoinen asia, mikä on tässä keskustelussa jäänyt vähemmälle huomiolle: Mielestäni nopeus on nyt valttia. Kun me mietimme näitä muutoksia, niin meidän tulee kyetä tässä salissa tämän puolueiden välisen piikittelyn sijaan ehkä enemmänkin keskittymään siihen, mistä me löydämme ne yhteiset linjat, jotta me talousvaliokunnassa ja koko tässä eduskunnan täysistuntosalissa saamme tämän lain yksimielisesti eteenpäin ja nopeassa aikataulussa, niin kuin kaikkien toive varmasti on.

On yksi asia, että rajoituksia puretaan, toinen asia, että näitä tukia maksetaan, ja sitten vielä kolmas asia on se, että luottamus palautuu ravintoloihin ja ihmiset Suomessa uskaltautuvat käyttää ravintoloiden palveluja, kuluttaa niihin palveluihin, joihin olemme tottuneet kuluttamaan aikaisemminkin. Näiden kaikkien kolmen asian eteen meidän tulisi yhteistyönä tehdä töitä niin, että saamme niitä mahdollisimman nopeasti joudutettua.

17.55 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva ravintoloiden pelastuspaketti on odotettu. Tällä mallilla mahdollistetaan kohtuullinen ja kohtalaisen nopea korvaus.

Ravintola-alan työttömyys kasvaa hurjaa vauhtia, ja alan työllisyydelle ovat tyypillisiä osa-aikaiset ja nollatuntipohjaiset työsuhteet, mikä altistaa jo valmiiksi alan työntekijät vaikeaan asemaan toimeentulonsa säilyttämiseksi. Ravintola-, matkailu- ja vapaa-ajanpalvelut työllistävät Suomessa jopa 150 000 henkilöä, joista merkittävä osa on naisia, nuoria tai maahanmuuttajataustaisia henkilöitä. Ravintola-alan yritysten pelastuspaketti on välttä-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

mätön, jotta voidaan ehkäistä konkurssiaalto sekä kymmenientuhansien ihmisten työttömyys. On todella hienoa, että työllisyys on keskeisesti esityksessä huomioitu, ja se on yksi edellytys avun saamiselle.

Olen myös miettinyt sitä, voisiko sähköveron laskeminen mara-alalla teollisuuden tasolle olla mahdollista. Alahan on mitä suurimmassa määrin vientiteollisuutta — Suomen vientiä maailmalle. Onko tällaista vaihtoehtoa ajateltu missään esimerkiksi EU:n yritystuskinäkökulmasta, ja kohdistuisiko se oikeudenmukaisella tavalla alan yritysten välillä, eli mitkä matkailuyritykset hyötyisivät ja kuinka paljon? Toisaalta yksinkertaisempi vaihtoehto on tämä alv:n alentaminen.

Kuitenkin kaikki kivet on käännettävä ja vaihtoehdot tutkittava. Me emme saa menettää näitä matkailun ja ravintola-alan työpaikkoja ja työnantajia. Sinänsähän matkailualalle olisi etu, jos suomalaiset matkailisivat Suomessa ja rajojen yli matkailu vähenisi. Tällä hetkellä Suomi on nettotuojaa matkailussa, ja tämä voisi olla merkittävä käännekohta. Mutta tietenkin se edellyttää sitä, että matkailukohteet saadaan auki ja matkailu edes kotimaassa olisi jälleen mahdollista.

17.57 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Ravintolatuki on vihdoinkin saatu eduskunnan käsittelyyn, valitettavasti kovin myöhään ja riittämättömänä. [Eduskunnasta: Parempi myöhään kuin ei milloinkaan!] Puolitoista kuukautta taitaa olla siitä, kun eduskunta hyväksyi tämän ravintoloiden sulkemisen mahdollistavan erillislain, eli tässä on aiemmassa puheenvuorossa viitattu pariin viikkoon, mutta kyllä puolitoista kuukautta on ymmärtääkseni pidempi aika kuin pari viikkoa.

Ymmärrän hyvin, että tämän lain valmisteluun ei olla pystytty käyttämään normaaleja menettelyjä, ja ymmärrän hyvin sen, että tämä lakiesitys on valmisteltu kiireellä verrattuna normaaliin, mutta kyllä minäkin kummeksun sitä, minkä takia tällaista lyhyttä kuulemistä tämän lain valmisteluun ei pystytty liittämään. Sillä olisi varmaan voitu välttää niitä nyt kehitettävissä olevia asioita, joita tässä esityksessä on. Nythän tämä kritiikki tätä ravintolatukea kohtaan ei ole tullut vain oppositiosta, kuten edustaja Eskelinen viittasi, vaan kyllähän hallitus on itse todennut eduskunnalle, että tässä on esitys, korjatkaa se eduskunnassa. Ymmärrän rivien välistä, että tällainen viesti sisältää sellaisen lähtökohdan, että tähän malliin ei olla hallituksessakaan täysin tyytyväisiä — korjatkaa toki, jos olen ymmärtänyt väärin.

Näitä eduskunnassa korjattavia tai ainakin tarkasteltavia asioita:

Itsekin haluan nostaa esille tuen määräytymisen ajankohdan, joka tässä on selkeästi tullut esille.

Toisena asiana nostan esille hyvitysosuuden laskemisen. Eli kun perustuslakivaliokunta piti välttämättömänä sitä, että lailla säädetään ravintoloiden sulkemisen aiheuttamien menetysten kohtuullisesta kompensoimisesta, niin perustuslakivaliokunta viittasi nimenomaan siihen, että tämä kielto perusoikeusrajoitusten kannalta tulee hyvin äkillisesti, ja voi olla niin, että ravintoloilla on muitakin sellaisia kuluja, joihin ei äkillisyyden vuoksi ole pystytty reagoimaan ja jotka eivät ole käytännössä joustaneet. Eli ymmärrän toki sen, että esimerkiksi tilavuokrat, lvi- ja sähkömaksut ovat tällaisia joustamattomia kuluja, mutta käytännössä siellä on voinut olla muitakin kuluja. Esimerkiksi nostan kysymyksen siitä, kuinka nopeasti sitten lomautuksia on käytännössä pystytty tekemään.

Kolmanneksi kilpailuneutraaliteettinäkökulma eli kysymys siitä, tulisiko tämän tuen kohdella erikokoisia ravintoloita eri tavoin. Yhdyn niihin puheenvuoroihin, joissa on tuotu

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

esille se, että tämä tuki ei saisi olla kilpailua vääristävää, [Puhemies koputtaa] ja tämä on myöskin juridisesti tärkeä näkökulma.

Lopuksi halua yhtyä edustaja Kempin nostamaan [Puhemies koputtaa] näkemykseen siitä, että turvallisuudentunne, luottamus siihen, että ravintoloissa uskaltaa jatkossakin käydä, on aivan oleellinen, jotta ala saadaan joskus Suomessa toipumaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Sitten ministeri Haatainen, 5 minuuttia.

18.01 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta.

Tässä pyörrettiin lähestulkoon kaikissa puheenvuoroissa ensinnäkin sen ympärillä, kuinka nopeasti tai hitaasti tämä esitys on tullut. Hallituksen esitys valmistui ministeriöstä reilussa kuukaudessa, ja nyt se on täällä salissa. Olisi voinut varmasti tuoda tämän nopeammin, mutta voisi olla, että tässä olisi useampi aukkokohta kuin nyt, siinä, mikä on tämä määräytymisperusta, miltä pohjalta tätä kompensatiota pitäisi arvioida.

Mutta nyt muutamalla sanalla siitä, mistä syystä tässä aika perusteellisessa virkatyössä kuitenkin on lähdetty liikkeelle siitä, että tämä määräytymisperuste on otettu tammi- ja helmikuuksi. Erityisesti valtiovarainministeriö on pitänyt siitä kiinni, ja minä kyllä jaan sen huolen, mikä sieltä on noussut. Tämä on oikeellinen, eli tämä perustuu yrityksiin, jotka ovat aidosti olemassa. Silloin on olemassa mahdollisimman tuore tieto veronmaksuvelvoitteiden hoitamisesta, eli alvit on silloin tilitetty ensimmäiseltä ja toiselta kuukaudesta tältä vuodelta, ja silloin on tieto toiminnan laajuudesta, toiminnallisuudesta tai toimimattomuudesta, ja se on täysin ajantasaista — me tiedämme, että nämä ravintolat ovat olemassa. Meillä ei ole olemassa tietoa siitä, me emme saa sieltä verottajan tiedostoista irti sitä, että... Meillä ei ole tietoa siitä, jos joku on päättänyt toimintansa, se jää sinne rekisteriin olemaan. Eli se riski, että tämä tuki menisi vikakohteeseen, on tässä mallissa mahdollisimman alhainen. Eivätkä tässä pääse myöskään verovälttelijät livahtamaan mukaan, eli tämä on myös harmaan talouden näkökulmasta pitävä malli. Ja tässä ovat myös ajallisesti kaikki yritykset mukana, myös ne uudet, juuri aloittaneet yritykset. Kyllä näitä yrityksiä on siinä vuodenvaihteessakin syntynyt tai viime vuoden loppupuolella.

Sitten on tietenkin myös se, että jos näitä muutoksia mentäisiin tekemään, niin minusta pitää valiokunnassa nyt muistaa se, että tämä automaatio on tässä nyt tosi tärkeä periaate. Tämä on ensimmäinen kerta, kun tällainen automaatiomalli tehdään. Minä toivon, että silloin vahditaan myös sitä, että nämä oikeellisuuteen liittyvät asiat on siinä huomioitu.

Ja se, mitä tässä voi tietysti miettiä: voi miettiä myös sitä näkökulmaa, että esimerkiksi kompensatiokerrointa nostettaisiin sen verran, että se ottaa huomioon sitten tämän mahdollisen alkuvuosivaikutuksen. On tietysti totta, että jonkun verran alempana on toiminta tammikuussa monissa ravintoloissa.

Sitten taas edustaja Eskelinen kysyi siitä, miten nyt sitten tämä palkkasumma maksetaan, maksetaanko näille kausiravintoloille tätä palkkatukea, voidaanko sitä maksaa. Se on ihan oikea havainto, koska tämä palkkasumma on sieltä helmikuulta, ja tätä mietitään. Tämä on nyt tässä havaittu, että se täytyy tarkistaa, ja siihen etsitään tässä ratkaisua.

Sitten täällä on peräänkuulutettu sitä, että pitää kohdella kaikkia yrityksiä samoilla perusteilla. Tämän kompensaaion saa luonnollinen henkilö ja oikeushenkilö, ja malli on täysin tasapuolinen riippumatta siitä yrittäjyyden muodosta. Mutta mitä sitten tulee tähän leik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 71/2020 vp

kuriin, tähän kompensaatiossa olevaan leikkuriin, niin on totta, että jos on sellainen yritys, jonka tammi—helmikuun keskimyynti on yli miljoona euroa, niin tällöin tämä hyvityksen määrä laskee siitä 15 prosentista 5 prosenttiin tuon miljoonan ylittävältä osalta. Tässä on taustalla se, että on haluttu pitää huolta siitä, että pienet ja keskisuuret yritykset saavat kohtuullisen korvauksen, ja suuremmilta yrityksiltä näin ollen leikkaantuu tätä tukea tässä mallissa pois. Tämä on valinta, jossa on haluttu asettua pienten ja keskisuurten yritysten puolelle, koska on katsottu, että näillä suuremmilla yrityksillä on kyllä sitten sitä volyymia ja voimaa neuvotella erilaisista kiinteistä kuluista paremmin kuin näillä pienillä ja keskisuurilla yrityksillä.

Toivon, että myös eduskunnassa pidetään sitten kiinni tästä 5 prosentin leikkurista ja pidetään kiinni siitä, että tämä maksatus on myös sujuvaa ja nopeaa ja että siinä mallissa, mikä tehdään, pohja pysyy tällaisena. Mutta tästä justeerauksesta, miten saadaan kausiravintolat tähän nyt mukaan, minä olen avoin keskustelemaan.

Tuossa havaitsin, että valiokunnan puheenjohtaja totesi, että valiokuntaneuvoksen voimin joudutaan tätä tekemään. Työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehet ja varmasti myös valtiovarainministeriön virkamiehet ovat [Puhemies koputtaa] valmiina tietenkin tueksi, ja me tulemme tekemään nämä muutokset yhteistyössä eduskunnan kanssa. Toivon hyvää yhteistyötä, että saadaan tästä sellainen, joka toimii mahdollisimman hyvin ja nopeasti.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan on annettava lausunto.